

سالمندی فرصتی برای خلق مشاغل جدید:

مطالعه موردی مشاغل استارت‌آپی برآمده از خدمات سالمندی

محمد خادمی کله‌لو^۱، بهروز رحیمی^۲، مهرآفرین مشهدی موسی‌پور^۳

- ۱- استادیار، گروه جامعه و پیشرفت، پژوهشکده مطالعات فناوری، تهران، ایران. رایانامه: Khademi@tsi.ir
- ۲- نویسنده مسئول*، پژوهشگر، گروه جامعه و پیشرفت، پژوهشکده مطالعات فناوری، تهران، ایران. رایانامه: rahimi.b@ut.ac.ir
- ۳- پژوهشگر، گروه جامعه و پیشرفت، پژوهشکده مطالعات فناوری، تهران، ایران. رایانامه: m.mousapour@alzahra.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: پژوهشی تاریخچه مقاله: دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۰۹ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۲۹ انتشار: ۱۴۰۴/۶/۳۱ کلید واژه ها: سالمندی، مشاغل جدید، استارت‌آپ، فرصت شغلی، خدمات	هدف پژوهش: سالمندی جمعیت فرصتی برای ظهور مشاغل جدید، نوآوری در تولید کالاها و خدمات دوستدار سالمندان و عرضه خدمات جدید فراهم می‌کند. در همین راستا، هدف این پژوهش، بررسی تجارب جهانی کسب‌وکارهای استارت‌آپی برتر به‌عنوان الگویی برای بهره‌برداری از فرصت‌های شغلی حوزه سالمندی است. روش پژوهش: پژوهش حاضر در زمره پژوهش‌های کیفی قرار می‌گیرد که به روش توصیفی-تحلیلی انجام شده است. شناسایی استارت‌آپ‌های برتر حوزه سالمندی، با مراجعه به پایگاه‌های داده‌ای خارجی و با استفاده از کلیدواژگان مرتبط انجام شد. برای انتخاب استارت‌آپ‌های سالمندی برتر از معیارهایی همچون جامعیت خدمات، فراگیری در مناطق تحت پوشش، نوآوری در ارائه خدمات، گستردگی فرصت‌های شغلی و تأثیر اجتماعی بهره گرفته شد. درنهایت ۱۰۰ استارت‌آپ سالمندی از میان ۹۱۱۶۶ استارت‌آپ از ۵ کشور آمریکا، چین، هند، کانادا و انگلیس از سه قاره آمریکا، اروپا و آسیا مورد مطالعه قرار گرفت. جهت بررسی و تحلیل هر یک از استارت‌آپ‌های سالمندی نیز از شناسنامه هویتی در راستای پاسخگویی به سؤالات پژوهش و فهم عمیق‌تری نسبت به آن‌ها استفاده شد. یافته‌ها: نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش نشان می‌دهد هر استارت‌آپ سالمندی در کشورهای منتخب، به‌طور میانگین ۲ یا ۳ نوع از خدمات به‌صورت کلی و با توجه به کلان‌نیازهای سالمندی (بهداشت و سلامت، اجتماعی، اقتصادی، محیط زندگی، خدمات عمومی) ارائه می‌دهد و ذیل هریک از خدمات کلی، به‌طور متوسط ۱ یا ۲ خدمت تخصصی ارائه می‌شود. فرصت‌های شغلی ایجادشده در استارت‌آپ‌های سالمندی حداقل در ۳۰ دسته کلی قابل‌طبقه‌بندی است و هرچه خدمات مربوط به این فرصت‌ها به‌صورت تخصصی‌تر ارائه شود، تعداد و تنوع این فرصت‌های شغلی نیز افزایش پیدا می‌کند. نتیجه‌گیری: با بررسی استارت‌آپ‌های برتر در زمینه خدمات سالمندی، مشاغلی به ذهن متبادر می‌گردد که می‌توان با الگوبرداری‌هایی از نمونه‌های مشابه خارجی و بومی‌سازی آن مطابق با فرهنگ و نیاز کشور، اقدام به خلق مشاغلی کرد که به نیاز هر دو گروه سالمندان و دانش‌آموختگان پاسخ داده شود، به‌ویژه گروه جوان دانش‌آموخته که سرمایه اصلی و آینده‌ساز هر کشوری به‌حساب می‌آید.

استناد: خادمی کله‌لو، م. رحیمی، ب. مشهدی موسی‌پور، م. (۱۴۰۴). سالمندی فرصتی برای خلق مشاغل جدید: مطالعه موردی مشاغل استارت‌آپی برآمده از خدمات سالمندی، *جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه*، ۱۴(۱)، ۲۰۵-۱۸۱.

تمامی حقوق انتشار این اثر، متعلق به نشریه جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه دانشگاه تبریز می‌باشد.

این مجله تابع سیاست دسترسی باز از نوع 4 CC BY است.

[10.22034/jeds.2025.66142.1856](https://doi.org/10.22034/jeds.2025.66142.1856)

مقدمه

افزایش جمعیت سالمند، از مهم‌ترین چالش‌های اقتصادی، اجتماعی و بهداشتی در قرن بیست و یکم است (کلاچه و همکاران^۱، ۲۰۰۲) و تبعات بسیاری به دنبال خواهد داشت. اهمیت تغییرات جمعیتی اخیر تا حدی است که از سالمندی جمعیت به‌عنوان یک فوریت جهانی^۲ نام‌برده می‌شود (پوررضا و خبیری نعمتی، ۱۳۸۵). افزایش جمعیت سالمند به‌خودی‌خود مهم نبوده، بلکه تبعات آن بر ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی، بهداشتی و درمانی و غیره اهمیت آن را دوچندان می‌کند (عزیزی زین‌الحاجلو و همکاران، ۱۳۹۴). بر اساس گزارش سازمان بهداشت جهانی تا سال ۲۰۵۰ جمعیت سالمندان جهان به ۲/۱ میلیارد نفر خواهد رسید^۳. با وجود اینکه در شرایط کنونی، جامعه ایرانی در وضعیت «پنجره فرصت جمعیتی^۴» قرار دارد و ما شاهد تغییر در سیاست‌های جمعیتی کشور هستیم اما پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد جمعیت ایران به‌سرعت در مسیر انتقال به سالمندی قرار گرفته است. به‌طوری‌که آمارها نشان می‌دهند تا سال ۱۴۳۰ جمعیت سالمندان ایران به ۳۲/۱ درصد خواهد رسید (محمودی، ۱۳۹۵).

سالمندی جمعیت، هرچند، نشانگر مهمی از دستاوردها و موفقیت‌های بزرگ بشری است، اما افزایش تعداد و سهم جمعیت سالمندان به‌عنوان دغدغه و چالشی اساسی هم در کشورهای پیشرفته و هم در کشورهای درحال توسعه محسوب می‌شود. کاهش سهم جمعیت در سنین فعالیت، فشارهای مالی، ورشکستگی سیستم‌های پرداخت بازنشستگی و مراقبت بهداشتی و سلامت که از منابع عمومی تأمین می‌شوند، رشد کندتر و حتی کاهش رشد اقتصادی، مواجهه‌ی ناعادلانه فرزندان در برابر سالمندان، سقوط بازارهای مالی، نمونه‌هایی از نگرانی‌ها و چالش‌های مرتبط با سالمندی جمعیت هستند (کلارک و همکاران^۵، ۲۰۰۷).

فراتر از چالش‌های سالمندی جمعیت می‌توان با نگرشی مثبت نیز به سالمندی نگریست. در نگاه مثبت باید به سالمندی به‌مثابه فرصت اقتصادی توجه داشت. در این رویکرد، سالمندی به‌مثابه صنعت و سالمندی جمعیت نه‌تنها به‌عنوان بار مالی، بلکه به‌عنوان ظرفیت اقتصادی موردتوجه قرار می‌گیرد (بوجانیچ و ارسیک^۶، ۲۰۱۷). نظر به اینکه تغییر ساختار سنی جمعیت الگوی مصرف را تغییر می‌دهد، تقاضای مصرفی سالمندان در بخش خدمات نسبت به دیگر بخش‌ها بیشتر است (سوکپایونواتو همکاران^۷، ۲۰۱۴). با سالمندی جمعیت، ترکیب کالاهای مصرفی و الگوی مصرف تغییر می‌کند. درواقع، سالمندان ترجیحات و نیازهای متفاوتی در مقایسه با ساختار جمعیتی جوان دارند. از این‌رو سالمندی جمعیت فرصتی برای ظهور مشاغل جدید، نوآوری در تولید کالاها و خدمات دوستدار سالمندان و عرضه خدمات جدید فراهم می‌کند؛ بنابراین همراه با سالمندی جمعیت باید نیازهای خاص این گروه سنی دیده و خدمات مرتبط با نیازهای این گروه تأمین شود (پروایی، ۱۴۰۲).

به‌عبارت‌دیگر، سالمندی جمعیت اگرچه چالش‌های را در حوزه سلامت و بهداشت، اقتصاد، خدمات مربوط به بازنشستگی و همچنین عرضه نیروی انسانی در بازار کار ایجاد خواهد کرد اما با برنامه‌ریزی‌های درازمدت می‌توان از تبعات منفی آن کاست و در مقابل از اثرات مثبت آن برای تداوم توسعه بهره برد. سالمندی به‌صورت بالقوه برای کشور یک تهدید محسوب نمی‌شود، بلکه چالش و درعین‌حال فرصتی است که می‌تواند محرک توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور شود. درواقع نوع واکنش ما با پدیده سالمندی در کشور امر مهمی است که می‌تواند این چالش را به تهدید یا فرصت تبدیل کند. برای مثال مواجهه اندیشمندانه و سازمان‌یافته با این پدیده می‌تواند منجر به پیشبرد و توسعه بازاریابی محصولات نوآورانه، عرضه خدمات

۱. Kalache et al

۲. Global Emergency

۳. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health>

۴. بخش جمعیت سازمان ملل متحد پنجره فرصت را به‌عنوان دوره‌ای تعریف می‌کند که در آن نسبت جمعیت زیر ۱۵ سال به کمتر از ۳۰ درصد کل جمعیت می‌رسد و نسبت جمعیت ۶۵ ساله و بالاتر هنوز کمتر از ۱۵ درصد است.

۵. Clark et al

۶. Bojanić & Erceg

۷. Sukpaiboonwat et al

جدید، رونق اقتصادی، شکل‌گیری کسب‌وکارهای جدید در زمینه خدمات و تولیدات مربوط به سالمندی و به تبع آن اشتغال پایدار در کشور شود. در این صورت پدیده سالمندی نه تنها یک تهدید به شمار نمی‌آید بلکه فرصتی است که به واسطه توسعه کسب‌وکارهای متنوع و همچنین خلق مشاغل جدید می‌تواند به حل مسائل مختلفی از قبیل بیکاری اقشار مختلف جامعه و به‌ویژه بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی کمک کند. در همین رابطه گزارش مرکز اطلاعات کسب‌وکار فونگ^۱ (۲۰۱۶) نشان می‌دهد که جمعیت سالمند جهان در سال ۲۰۱۵ هزینه‌ای بالغ بر ۷ تریلیون دلار را صرف خدمات موردنیاز خود کرده‌اند که این مبلغ تقریباً ۱۷ درصد از کل هزینه‌های مصرفی مشتریان در سال ۲۰۱۵ را شامل می‌شود. این هزینه برای کشور ژاپن که از جمله پیرترین کشورهای جهان به شمار می‌آید ۳۴/۶ درصد گزارش شده است. همچنین بر اساس پیش‌بینی‌های صورت گرفته این مبلغ تا سال ۲۰۳۰ به ۱۵ تریلیون دلار خواهد رسید و تقریباً ۲۳ درصد از کل هزینه‌های مصرفی مشتریان را به خود اختصاص خواهد داد.

بدیهی است پاسخگویی بهینه به نیازمندی‌های جمعیت سالمند، به‌ویژه برای کشورهایی که روند رشد جمعیت سالمند آن فزاینده است می‌تواند منجر به تحرک و بهبود وضعیت اقتصادی کشورها شود. اقتصادی که فرصت‌های آن ناشی از افزایش جمعیت سالمندی است که سعی در برطرف ساختن نیازهای خاص به خود دارند (کارترو^۲، ۲۰۱۵). برای مثال در کشور ژاپن ۹۳ درصد از شرکت‌های تولیدی و خدماتی این کشور معتقدند که طی ۵ تا ۱۰ سال آینده خدمات حوزه سالمندی به یکی از مهم‌ترین فرصت‌های جهانی کسب‌وکار تبدیل خواهد شد و بنگاه‌های تولیدی و خدماتی این کشور در ۱۰ حوزه کلان و ویژه به سالمندان خدمات ارائه می‌دهند (کولباخر و همکاران^۳، ۲۰۱۰)؛ بنابراین، شکل‌گیری کسب‌وکارهای جدید و افزایش تعداد مشاغل موردنیاز جهت ارائه خدمات متنوع به سالمندان از جمله دیگر فرصت‌هایی است که می‌تواند از افزایش جمعیت سالمند ناشی شود. در همین رابطه برآوردهای اداره آمار نیروی کار آمریکا حاکی از آن است که در پی افزایش جمعیت سالمند این کشور، مشاغل حوزه بهداشت و خدمات بهداشتی از سال ۲۰۱۵ تا سال ۲۰۲۴ نزدیک به ۱۹ درصد رشد خواهد داشت و بیش از ۲/۳ میلیون شغل جدید فقط در این حوزه ایجاد خواهد شد (وزارت کار ایالات متحده^۴، ۲۰۰۰). همچنین، بررسی‌های انجمن سالمندشناسی آموزش عالی آمریکا^۵ (۲۰۱۶)، گویای آن است که با توجه به افزایش جمعیت سالمندان در آینده تقاضا برای خدمات از قبیل خدمات مالی، بیمه‌ای، سلامت و تناسب‌اندام، خریدوفروش الکترونیکی، ساختمان، حمل‌ونقل و فناوری افزایش خواهد یافت و این افزایش تقاضا، فضای مناسب را برای ایجاد مشاغل جدید و بهبود وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاهی ایجاد خواهد کرد.

در راستای بهره‌گیری از فرصت‌های شغلی در حوزه‌های مختلف، استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های نوپا از جمله سازوکارهایی است که دیگر کشورها در راستای خلق مشاغل و همچنین بهبود اشتغال افراد تحصیل کرده دانشگاهی به آن متوسل شده‌اند. در همین رابطه نتایج بررسی سازمان توسعه همکاری‌های اقتصادی نشان می‌دهد که استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های نوپا بیش از ۲۰ درصد اشتغال سالانه کشورهای عضو این سازمان را تشکیل می‌دهند. علاوه بر این بررسی‌های این سازمان حاکی از آن است که نزدیک به نیمی از اشتغال ایجادشده، در مشاغل جدیدی است که پیش از آن وجود نداشته است. در این میان استارت‌آپ‌های کارآفرینانه تحول‌آفرین که ۴ درصد استارت‌آپ‌های کوچک را تشکیل می‌دهند ۲۲ تا ۵۳ درصد از مشاغل جدید را خلق کرده‌اند (کالوینو و همکاران^۶، ۲۰۱۶)؛ بنابراین، شناسایی فرصت‌های کسب‌وکار حوزه سالمندی و به‌ویژه مشاغل جدید با رویکرد استارت‌آپی و موردنیاز این حوزه می‌تواند سازوکاری یا راهبردی باشد که به‌وسیله آن بتوان بخشی از تهدیدات فعلی بیکاری در کشور و به‌ویژه بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی را برطرف ساخت.

۱. Fung Business Intelligence Center (FBIC)

۲. Carretero

۳. Kohlbacher et al

۴. US Dept of Labor

۵. Association for Gerontology in Higher Education (AGHE)

۶. Calvino et al

به‌طور کلی، توجه به فرصت‌های ناشی از پدیده سالمندی و شناسایی کسب‌وکارها و همچنین مشاغل وابسته به این حوزه نه‌تنها می‌تواند پیامدهای مثبتی را برای جامعه سالمند کشور به همراه داشته باشد، بلکه می‌تواند ضمن ارائه خدمات بهتر به جمعیت سالمندان، خدمتی باشد به اقتصاد و بازار کار کشور که تا حدی بتواند چالش بیکاری و به‌طور خاص بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی را مرتفع سازد. علاوه بر این شناسایی فرصت‌های کسب‌وکار در حوزه سالمندی نه‌تنها می‌تواند تأثیرات درون‌مرزی مثبتی به دنبال داشته باشد بلکه می‌تواند سازوکاری باشد که به‌وسیله آن بتوان در عرصه منطقه‌ای و بین‌المللی نیز خدماتی را ارائه داد و از فرصت‌های جهانی سالمندی چه در حوزه کسب‌وکار و چه در حوزه اشتغال حداکثر استفاده را به عمل آورد. در همین راستا، هدف این پژوهش، بررسی تجارب جهانی کسب‌وکارهای استارت‌آپی برتر به‌عنوان الگویی برای بهره‌برداری از فرصت‌های شغلی حوزه سالمندی است. لذا در این پژوهش تلاش شده است از رهگذر بررسی و تحلیل مؤلفه‌هایی همچون؛ کلان‌نیازهای موردتوجه در حوزه سالمندان، حوزه فعالیت اقتصادی (ISIC^۱) و حوزه‌های اشتغال‌زایی (فرصت‌های شغلی) در استارت‌آپ‌های برتر سالمندی مقدمات لازم جهت شکل‌گیری و توسعه استارت‌آپ‌های مرتبط با این حوزه در کشور فراهم آید.

ادبیات پژوهش

مبانی نظری

با توجه به موضوع پژوهش، در ادامه مبانی نظری در دو بخش شامل مشاغل سالمندی و استارت‌آپ‌ها و نقش آن‌ها در خلق مشاغل جدید بررسی و مرور می‌شود.

سرعت سالمندی در کشورهای در حال توسعه خیلی بیشتر از کشورهای توسعه‌یافته بوده که سبب شده این کشورها نتوانند خود را با پیامدهای این موضوع تطبیق دهند (دهنویه و همکاران^۲، ۲۰۲۳). لذا، آمادگی برای مواجهه مطلوب با چالش‌های حوزه‌ی سالمندی در جوامع در حال توسعه، برنامه‌ریزی و اقدامات بیشتری را می‌طلبد. در همین زمینه، بررسی تجارب بین‌المللی نشان می‌دهد، ابتکارات و اقدامات کارآمدی توسط برخی از دانشگاه‌های جهان در راستای پاسخگویی به نیازهای جدید برآمده از پدیده‌ی سالمندی جمعیت انجام شده است. از جمله این اقدامات، می‌توان از دانشگاه‌های دوستدار سالمند (AFU)^۳ نام برد. این دانشگاه، نتیجه کار یک تیم بین‌المللی و بین‌رشته‌ای از مربیان، محققان و سیاست‌گذاران در سال ۲۰۱۲ است که توسط دانشگاه شهر دویلین ایرلند معرفی شد. مفهوم این دانشگاه با تمرکز بر مشارکت آموزش عالی، در برنامه‌ی شهر دوستدار سالمند (که در سال ۲۰۱۰ توسط سازمان بهداشت جهانی راه‌اندازی شد)، شکل گرفت. این دانشگاه، نقش منحصربه‌فردی را که مؤسسات آموزش عالی در پاسخ به فرصت‌های مرتبط با جمعیت سالخورده در سراسر جهان ایفا می‌کند، برجسته می‌کند (رضوانی خالدي و همکاران، ۱۳۹۸). دانشگاه‌های دوستدار سالمند، چهارچوبی را برای دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، برای توسعه برنامه‌ها، شیوه‌های پاسخگویی بهینه و افزایش مشارکت جهت رسیدگی به چالش‌های ناشی از سالمندی جمعیت ارائه داده است. در این راستا، تیم دانشگاه‌های دوستدار سالمند، مشابه با حوزه‌های چارچوب جوامع دوستدار سالمند سازمان بهداشت جهانی، شش رکن را برای فعالیت‌هایش معرفی کرده است: ۱) آموزش و یادگیری؛ ۲) تحقیق و نوآوری؛ ۳) یادگیری مادام‌العمر؛ ۴) یادگیری بین نسلی؛ ۵) مشاغل جدید و سازمانی و ۶) مشارکت مدنی (اوکلی^۴، ۲۰۲۲).

همان‌طور که ذکر شد، تربیت نیروی انسانی متخصص متناسب با ظهور مشاغل جدید از جمله ارکان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی برای استفاده از فرصت‌های حاصل از پدیده‌ی سالمندی خواهد بود؛ زیرا علیرغم چالش‌های که پیش‌بینی می‌شود در مواردی از جمله؛ اندازه و ترکیب نیروی کار و غیره پیش آید، فرصت‌های شغلی جدیدی نیز به‌واسطه

۱. International Standard Industrial Classification

۲. Dehnavieh et al

۳. Age Friendly University

۴. O'Kelly

(طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی فعالیت‌های اقتصادی)

نیازها و تقاضا شکل خواهد گرفت. در شکل شماره (۱)، شمایی از مشاغل مرتبط با سالمندی که پیش‌بینی می‌شود متناسب با نیازهای تحول جمعیتی ظهور پررنگ‌تر شوند، ارائه شده است.

مشاور سلامت روان (Mental Health Counselor)	پرسنار سالمند (Elderly nurse)
گفتار درمان (Speech-Language Pathologist)	مراقب سلامت سالمند آینده (Aged healthcare of the future)
مشاور توانبخشی (Rehabilitation Counselor)	متخصص پروتز دندانی (Prosthodontics)
دستیار فیزیوتراپیست (Physical Therapist)	کارشناس تغذیه سالمند (Elderly nutrition expert)
فیزیوتراپیست (Physical Therapist)	کارشناس دارویی سالمند (Elderly Pharmacologist)
بینایی‌سنج (Optometrist)	جراح تقویت حافظه (Memory booster surgeon)
مشاور اختلال رفتاری (Behavioral Disorder Counselor)	متخصص طب سالمندی (Elderly medicine specialist)
دستیار کاردرمانی (Occupational Therapy Assistant)	رادیوتراپیست (Radiotherapist)
سازنده تجهیزات پزشکی سالمندان (Elderly medical equipment)	شیمی‌درمان (Chemotherapy)
متخصص و تکنسین قلب و عروق (Cardiovascular Technologists and Technician)	شنوایی‌سنج (Audiologist)
دستیار سلامت در منزل (Home Health Aide)	داروساز (Pharmacist)
تکنسین لوازم پزشکی (Medical Appliance Technician)	کاردرمانگر (Occupational Therapist)
دستیار روانپزشکی (Psychiatric Aide)	دستیار دندانپزشکی (Dental Assistant)
معمار و طراح سالمندی (Elderly Architect)	مربی رفاه مالی (Financial wellness coach)
مشاور سالمند در زمینه چالش‌های ناشی از تغییر اقلیم (Aged Persons Climate Solutions Consultant)	مشاور سالمند (Elderly counselor)
تکنسین رژیم غذایی (Dietetic Technician)	ارزیاب خدمات سالمند (Elderly Services Assessor)

شکل شماره ۱: مشاغل مرتبط با پدیده‌ی سالمندی (تایتلر و همکاران^۱، ۲۰۱۹؛ فرای و آزبورن^۲، ۲۰۱۸؛ پرینگ و همکاران^۳، ۲۰۱۷؛ کمیسیون اشتغال و مهارت‌های بریتانیا^۴، ۲۰۱۴؛ ویلیامز^۵، ۱۹۸۷)

همان‌طور که در شکل شماره (۱) قابل مشاهده است، با روند افزایش جمعیت سالمندی در سال‌های آینده تقاضا به برخی از مشاغل رو به فزونی خواهد بود.

مشاغلی که در اثر پدیده سالمندی شکل می‌گیرند و یا پررنگ می‌شوند، به دو دسته تقسیم می‌شوند: (۱) مشاغل با ارتباط مستقیم با سلامت سالمند؛ مشاغلی که مستقیم به سلامت و مراقبت از سالمند می‌پردازند، مانند پرستاری در حوزه‌هایی خاص ارائه خدمت در منزل و غیره که ارائه آموزش در این خصوص اختصاصاً بر عهده نظام آموزش علوم پزشکی است. (۲) سایر مشاغل مرتبط عمومی؛ مشاغلی که با همگرایی رشته‌های علوم پزشکی با سایر رشته‌ها شکل خواهد گرفت (دهنویه و همکاران، ۱۴۰۱).

در واقع می‌توان با نگاهی جدید به مسئله این وضعیت را حامل فرصت‌هایی نیز دانست. در برخی کشورها سعی شده است با اتخاذ چنین رویکردی، این تهدید را به‌نوعی فرصت تبدیل کنند. راهکارهای رسیدگی به این موضوع را می‌توان در دو دسته عمده گنجاند: از یک‌سو می‌توان شرایطی را فراهم کرد که فرصت‌های مناسب شغلی برای سالمندان فراهم شود؛ چنانچه «طرح اقدام مادرید در بند سی و دوم خود دولت‌ها را به تسهیل ادامه فعالیت کارگران سالمند در قالب شرکت‌های کوچک تشویق می‌نماید.» (حبیب‌نژاد و تسخیری، ۱۳۹۷). از سوی دیگر یکی از راهکارهای در پیش گرفته‌شده در این رویکرد بهره‌برداری از فرصت‌های شغلی برای جوانان است که می‌تواند نیازهای سالمندان را تأمین کند و علاوه بر آن، برای جمعیت غیرسالمند در سن کار اشتغال فراهم آورد.

این موضوع اخیراً با عنوان اقتصاد نقره‌ای^۶ وارد ادبیات حوزه‌ی سالمندی شده است. کمیسیون اروپا (۲۰۱۵) اقتصاد نقره‌ای را به‌عنوان تولید و ارائه محصولات و خدمات با هدف ارائه به سالمندان و شکل‌دهی به محیط اجتماعی که سالمندان در آن همکاری و مشارکت کنند و به‌عنوان مشتری خدمات و محصولات جدید، زندگی سالم، فعال و سازنده‌ای را تجربه

۱. Tytler et al

۲. Frey & Osborne

۳. Pring et al

۴. UK Commission for Employment and Skills

۵. Williams

۶. Silver Economy

کنند، تعریف کرده است (بوجانیچ و ارسبیگ، ۲۰۱۷). اقتصاد نقره‌ای نه تنها تولید کالاها و خدمات اختصاص داده شده به سالمندان را در برمی‌گیرد، بلکه شامل همه فعالیت‌هایی است که در بخش اقتصادی انجام می‌شود و نیازهای سالمندان را پوشش می‌دهد. این فعالیت‌ها شامل قلمروهایی مانند اوقات فراغت، رفاه، حمل‌ونقل، مسکن، آموزش، تغذیه، مسائل بهداشتی، مراقبت و اشتغال سالمندان است؛ بنابراین سالمندی جمعیت می‌تواند به فرصت‌های کارآفرینی برای بخش‌های مختلف تبدیل شود (کرژیمینیوسکا^۱، ۲۰۲۰). این اقدامات افزون بر اینکه برای شاغلان این حوزه پرسود است، با تولید خدمات و محصولات دوستدار سالمندان به ارتقای کیفیت زندگی سالمندان هم منجر می‌شود. در مجموع، توسعه کسب‌وکارها، مشاغل و خدمات جدید در اقتصاد نقره‌ای از سویی منجر به رشد اقتصادی می‌شود و از سوی دیگر، با عرضه محصولات و خدمات جدید و موردنیاز سالمندان، کیفیت زندگی آن‌ها را بهبود می‌بخشد (پروایی، ۱۴۰۲). بسیاری از حوزه‌های مشاغل آینده وجود دارند که در حال حاضر نیز سهم خوبی از اقتصاد کشورها را تأمین می‌کنند و نشان داده‌اند که سرمایه‌گذاری در این حوزه‌ها می‌تواند هم نیازهای آینده را برآورده سازد و هم رشد اقتصادی را پایدار نگه دارد. به عنوان مثال جدول شماره (۱) نشان‌دهنده حجم اقتصاد برخی از فعالیت‌های مرتبط با حوزه سالمندی است (اقتصاد آکسفورد^۲، ۲۰۱۸):

جدول شماره ۱: حجم اقتصاد برخی از فعالیت‌های مرتبط با حوزه سالمندی (اقتصاد آکسفورد، ۲۰۱۸)

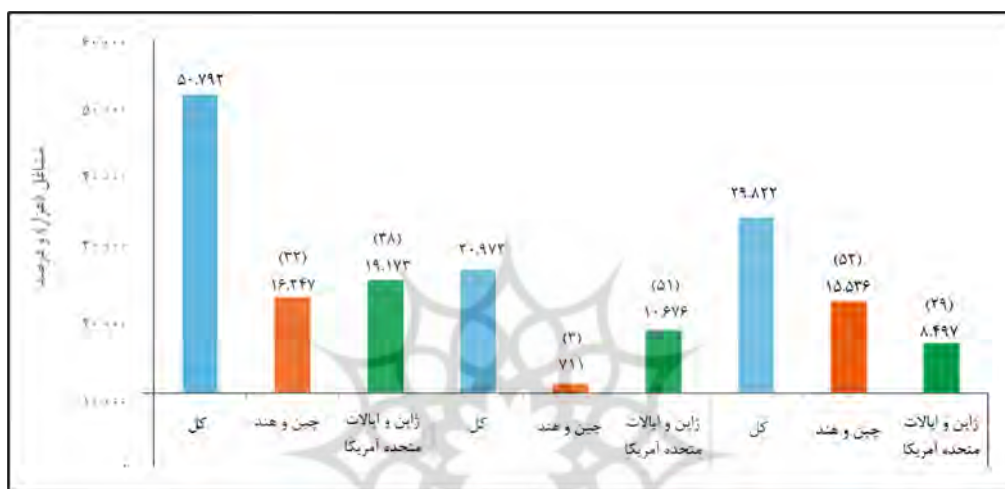
نوع فعالیت	توضیحات
	اقتصاد جهانی حوزه مراقبت‌های آنلاین و از راه دور در سال ۲۰۲۰، بیش از ۶۱ میلیارد دلار بوده است.
مراقبت از راه دور	
	سهم استفاده از تکنولوژی در حوزه سالمندی، در سال ۲۰۱۶ در کمترین حالت به ۱۳ میلیون یورو رسیده است.
رباتیک و بازی‌ها	
	گردشگری جمعیت بالای ۵۰ سال، ۱۲۰ میلیارد پوند به‌طور مستقیم در بخش‌های مرتبط با گردشگری و نزدیک به ۳ درصد از تولید ناخالص داخلی را تشکیل داده است. این امر به ۱۰۰ هزار شغل و ایجاد رشد اقتصاد کمک نموده است.
توریسم خاکستری	
	بازار جهانی راه‌حل‌های فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات برای نظارت بر مراقبت‌های بهداشتی در خانه‌های خصوصی از حدود ۱۰,۷ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۶ به حدود ۳۱,۵ میلیارد دلار تا سال ۲۰۲۱ رشد کرده است.
بهبود خدمات یکپارچه و اتصال از راه دور	
	کل بخش ساخت‌وساز در اروپا به نزدیک ۸,۵ درصد از تولید ناخالص داخلی می‌رسد. در این بخش بیش از ۲۱ درصد از ساخت‌وسازها مربوط به ساختن خانه‌های جدید و با امکانات بیشتر است. حجم اقتصاد خانه‌های هوشمند نزدیک به ۵۵ میلیارد دلار گزارش شده است.
توسعه محیط‌های سازگار با سالمندان مانند خانه‌های هوشمند	
	بازار تکنولوژی‌های پوشیدنی مانند ساعت هوشمند، ردیاب‌های تناسب‌اندام، دستگاه‌های هوشمند شنوایی و بینایی، دستگاه‌های پزشکی، سرگرمی و... در سال ۲۰۱۶، ۴۰ میلیارد دلار بوده است. ارزیابی‌ها نشان می‌دهد این رقم در سال ۲۰۲۶ بیش از ۱۵۰ میلیارد دلار خواهد بود.
افزایش دانش برای داشتن سبک زندگی سالم	
	بسیاری از افراد مایل هستند تا بتوانند در دوران سنین سالمندی آموزش‌های دانشگاهی و یا حتی از راه دور داشته باشند. حجم اقتصاد آموزش عالی برای افراد سالمند بیش از ۴۳۱ میلیارد یورو در سال ۲۰۲۰ گزارش شده است.
آموزش‌های سالمندی	

۱. Krzyminiewska

۲. Oxford Economics

نوع فعالیت	توضیحات
	انتظار می‌رود حجم بازار خودروهای هوشمند نیمه یا تمام اتوماتیک، از ۴۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۵، به بیش از ۷۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۳۵ برسد.
خودروهای هوشمند	

در همین راستا، سازمان بین‌المللی کار (ILO)^۱ و سازمان توسعه و همکاری اقتصادی (۲۰۱۹) در گزارشی که با عنوان «فرصت‌های شغلی جدید در جامعه سالمند» منتشر کردند، خدمات مراقبت طولانی‌مدت (LTC)^۲ را به‌عنوان یکی از فرصت‌های شغلی رو به رشد در جوامع سالمند معرفی می‌نمایند. در شکل شماره (۲)، فرصت‌های شغلی ایجاد شده در زمینه خدمات مراقبت طولانی‌مدت در برخی از کشورهای جهان ارائه شده است.

شکل شماره ۲: فرصت‌های شغلی ایجاد شده در خدمات مراقبت‌های طولانی‌مدت در حوزه‌ی سالمندی جمعیت (آداتی و همکاران، ۲۰۱۸، ۲)

همان‌طور که در شکل شماره (۲) مشاهده می‌شود، تخمین زده می‌شود که ایجاد اشتغال مستقیم تحت سناریوی وضعیت بیشینه تقریباً دو و نیم برابر بیشتر از سناریوی وضعیت موجود باشد (۵۰.۸ میلیون شغل رسمی مراقبت طولانی‌مدت در مقایسه با ۲۰.۹ میلیون تا سال ۲۰۳۰). بیش از نیمی (۵۲ درصد) از این مشاغل مراقبتی به دلیل گسترش پوشش جمعیتی در چین و هند است. فراتر از اندازه جمعیت، سالمندی جمعیت در چین و کمبودهای فعلی در پوشش مراقبت‌های طولانی‌مدت در هند دلایل سهم نسبتاً بزرگ آن‌ها در ایجاد مشاغل جدید در این حوزه است. ژاپن و ایالات متحده دو کشور دیگر هستند که به دلیل سالمندی جمعیت و جمعیت کلی آن‌ها، ۲۹ درصد از کل مشاغل مراقبت طولانی‌مدت جدید را به خود اختصاص می‌دهند. میزان هزینه‌های مراقبت طولانی‌مدت تحت سناریوی وضعیت بیشینه که نرخ پوشش بالاتر و دستمزد بهتر را برای کارکنان مراقبت‌های طولانی‌مدت شخصی پیش‌بینی می‌کند، ۲.۳۵ تریلیون دلار آمریکا است. این مربوط به افزایش هزینه مراقبت‌های طولانی‌مدت تا ۲.۳ درصد از تولید ناخالص داخلی به‌منظور دستیابی به اهداف وضعیت بیشینه است (آداتی و همکاران، ۲۰۱۸).

هرچند که چارچوب مفهوم استارت‌آپ تقریباً ثابت است، اما برای این مفهوم تعاریفی ارائه شده است که در ادامه این تعاریف ارائه می‌شوند. استارت‌آپ (Startup یا Start-up) در فارسی به شرکت نوپا ترجمه شده و به‌صورت استارت‌آپ هم نوشته می‌شود. در واقع، این شرکت‌های نوپا، شرکت‌های تازه متولدشده‌ای هستند که برای بقای خود تلاش می‌کنند. این

۱. International Labour Organization

۲. Long-term care services

۳. Addati et al

نهادهای بیشتر بر اساس ایده‌های درخشان شکل می‌گیرند و برای موفقیت رشد می‌کنند (سلامزاده و کاواموریتا کسیم^۱، ۲۰۱۵). استارت‌آپ به‌عنوان یک واژه انگلیسی در فرهنگ لغت و بستر^۲ عملیات تنظیم و راه‌اندازی یک عملیات یا حرکت تعریف شده است^۳. مرکز کسب‌وکارهای کوچک آمریکا استارت‌آپ را کسب‌وکاری می‌داند که عموماً حول محور تکنولوژی شکل گرفته و پتانسیل رشد بالایی دارد^۴. ریس^۵، یک کارآفرین آمریکایی و نویسنده بسیاری از استارت‌آپ‌ها که بدون شک یکی از شناخته‌شده‌ترین نویسندگان استارت‌آپ است، در ایجاد چندین استارت‌آپ از جمله IMVU مشارکت داشته است. او استارت‌آپ را «شکلی جذاب از کسب‌وکار توصیف می‌کند که فضایی را برای رشد انتظارات فراهم می‌کند، اما همچنین می‌تواند ناامیدکننده باشد. او استارت‌آپ را نهادی متشکل از افرادی می‌داند که هدف اصلی آن‌ها ایجاد محصول یا خدمات جدید در شرایط واقعاً شدید و ناپایدار است.» به گفته او، استارت‌آپ یک کسب‌وکار کاملاً انسانی است، نه کسب‌وکاری که فقط مبتنی بر یک محصول، فناوری یا ایده‌های نوآورانه باشد (ریس، ۲۰۱۱).

بررسی ادبیات کنونی، دیدگاه‌های متعددی از استارت‌آپ و ویژگی‌های اصلی آن ارائه کرده است. علاوه بر این، می‌توان خلاصه کرد که استارت‌آپ یک کسب‌وکار کوچک در شرایط ناپایدار یا شدید است که سعی می‌کند با ارائه محصولی که هنوز توسط هیچ کسب‌وکار رقیب دیگری ارائه نشده یا بنیان‌گذار یک ایده نوآورانه در صنعت بوده، به دست مصرف‌کنندگان برسد. کسب‌وکار هر استارت‌آپ باید با اصالت آن متمایز شود که استارت‌آپ می‌تواند از طریق استفاده از فناوری اصیل یا ایجاد یک نیاز کاملاً جدید به آن دست یابد. از نظر استارت‌آپ‌ها، ایجاد نیاز جدید بسیار مهم است و به استارت‌آپ مزیت رقابتی در صنعت می‌دهد (مایکل^۶، ۲۰۲۰). درمجموع، با توجه به تعاریف ذکرشده و ویژگی‌های مشترک استارت‌آپ‌ها، استارت‌آپ‌ها را می‌توان این‌گونه تعریف کرد: «استارت‌آپ کسب‌وکاری مقیاس‌پذیر و تکرارپذیر و با سطح بالایی از خطرپذیری است که سازمان‌های نوپایی را در برمی‌گیرد که به‌تازگی راه‌اندازی شده‌اند و در تلاش هستند برای رشد سریع خود به‌صورت منعطف، نوآورانه و بعضاً با استفاده از فناوری روز، محصول یا خدماتی را ارائه نمایند که بتواند مشکلی را از افراد جامعه حل نماید و نیازهای آنان را به‌صورت مؤثر و با سرعت بالاتر رفع کند.»

برای این که بتوان یک کسب‌وکار را در دسته کسب‌وکارهای استارت‌آپی به شمار آورد، مهم است که حضور چند ویژگی اصلی یک استارت‌آپ در ماهیت اصلی آن بررسی شود. تازه‌کار بودن یک شرکت الزاماً به معنی استارت‌آپ بودن آن نیست. نوآوری، سن، رشد، خطر، انعطاف‌پذیری، حل یک مشکل، مقایسه‌پذیری و کار تیمی، ویژگی‌هایی هستند که همه استارت‌آپ‌ها، به‌صورت مشترک باهم دارند (اسکالا و اسکالا^۷، ۲۰۱۹). استارت‌آپ‌ها در را به روی فهرستی برای انجام دادن باز نمی‌کنند، بلکه در را به روی فرصت‌ها و چالش‌های جدیدی باز می‌کنند که به افراد امکان می‌دهد با آن رشد کنند. دلایل اصلی برای پیوستن به یک استارت‌آپ را می‌توان شامل جذابیت‌های شغلی استارت‌آپ‌ها، زمان‌بندی انعطاف‌پذیر، تنوع وظایف، محیط خلاقانه، رشد حرفه‌ای، تیم دوستانه و فرصت‌های شغلی بیان کرد (گرانث^۸، ۲۰۲۲).

مطالعات تأثیر استارت‌آپ‌های فناوری بر اشتغال بیشتر بر نقش ایجاد شغل متمرکز شده است و این ایجاد شغل در بخش‌های خدمات دانشی بیشتر از صنایع تولیدی است؛ به این معنا که شرکت‌های استارت‌آپ با فناوری بالا احتمالاً در افزایش اشتغال در مقایسه با شرکت‌های با فناوری پایین نقش دارند. استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های جوان با رشد سریع خود اکثر مشاغل جدید را در طول توسعه اقتصادی ایجاد می‌کنند. بر اساس تجزیه و تحلیل داده‌های فدرال رزرو^۹ (بانک مرکزی

۱. Salamzadeh & Kawamorita Kesim

۲. webster

۳. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/start-up#>

۴. <https://www.sba.gov/>

۵. Ries

۶. Mickle

۷. Skala & Skala

۸. Grant

۹. Federal Reserve

ایالات متحده آمریکا) اخیراً توسط اقتصاددان جان هالتیوانگر و همکارانش، «استارت‌آپ‌ها» - در این قسمت شرکت‌هایی که در اولین سال تأسیس خود هستند - نیز نقش مهمی در ایجاد شغل دارند. برای مثال، در طول رونق اقتصادی مبتنی بر اینترنت در اواخر دهه ۱۹۹۰ و اوایل دهه ۲۰۰۰، استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های با رشد بالا - که احتمالاً جوان هستند - حدود ۷۰ درصد از کل مشاغل جدید در اقتصاد ایالات متحده را تشکیل می‌دادند. در مقابل، کسب‌وکارهای قدیمی‌تر از یک سال در مجموع مشاغل خود را نسبت به سطح اشتغال سال قبل خود از دست دادند (کالوینو و همکاران^۱، ۲۰۱۶).

می‌توان گفت تا حدی نقش بزرگ استارت‌آپ‌ها در ایجاد شغل ناشی از نحوه تعریف آن‌ها و نحوه اندازه‌گیری مشاغل آن‌ها است. طبق تعریف، استارت‌آپ‌ها فقط می‌توانند شغل ایجاد کنند، اما نمی‌توانند در صورت شکست یا کوچک شدن، تعداد کارکنان خود را کاهش دهند، زیرا اگر یک کسب‌وکار قبل از رسیدن به اولین سالگرد خود شکست بخورد، به‌عنوان یک استارت‌آپ به حساب نمی‌آید. به همین ترتیب، سطح اشتغال یک استارت‌آپ نمی‌تواند کاهش یابد، زیرا سطح اشتغال «سال صفر» ندارد که بتوان سطح سال اول خود را با آن مقایسه کرد. علاوه بر این، ممکن است بعضی استارت‌آپ‌ها شکست بخورند. در عرض پنج سال، بیش از نیمی از آن‌ها از بین می‌روند و بسیاری دیگر چند سال بعد از رقابت خارج می‌شوند. در میان بازماندگان، بیشتر آن‌ها از کوچک شروع می‌کنند و کوچک می‌مانند (کالوینو و همکاران، ۲۰۱۶).

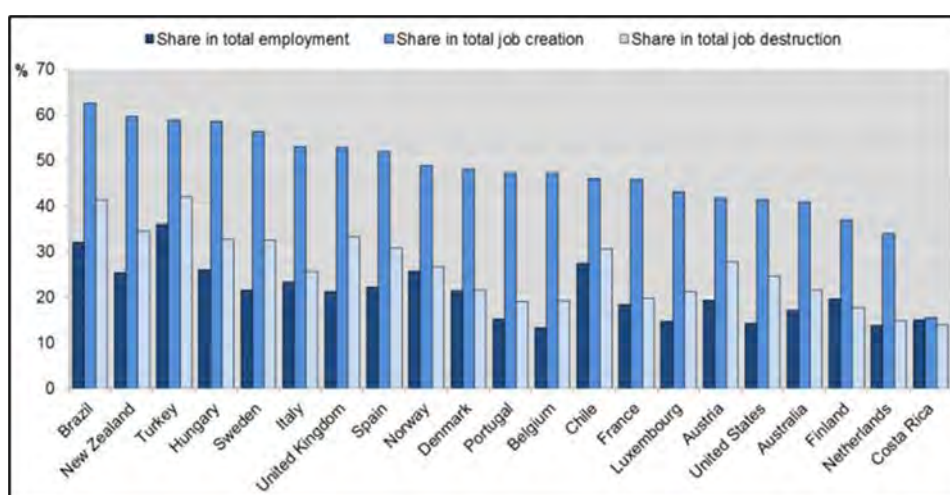
استارت‌آپ‌ها در مهم‌ترین نقش خود، انکوباتورهای بیشتر شرکت‌هایی هستند که به سرعت در حال رشد هستند و تعداد متفاوتی از مشاغل جدید را در سال‌های اولیه خود ایجاد می‌کنند. به‌عنوان مثال، گوگل، آمازون و تسلا با توسعه یک سرویس، فناوری یا مدل کسب‌وکار جدید، به‌طور متوسط سالانه رشد شغلی حداقل ۲۰ تا ۲۵ درصد ایجاد می‌کند (مازرو،^۲ ۲۰۱۶). استارت‌آپ‌ها بین سال‌های ۱۹۸۰ تا ۲۰۱۰ به‌طور میانگین سالانه ۳ میلیون شغل ایجاد کردند. درحالی‌که نیمی از این مشاغل در عرض پنج سال از بین رفتند زیرا شرکت‌ها دوام نیاوردند، ۱/۵ میلیون شغل باقی ماندند. در نتیجه، میانگین شرکت‌های بازمانده در پنج سال اول رشد شگفت‌انگیز ۶۰ درصدی را تجربه کردند و ۹۰۰۰۰۰ شغل دیگر به اقتصاد اضافه کردند. در پایان دوره پنج‌ساله، دسته‌ای از استارت‌آپ‌های سال معین ۲/۴ میلیون شغل ایجاد کردند که سهم قابل‌توجهی در کل اشتغال بخش خصوصی است، حتی اگر کمتر از ۳ میلیون شغل اولیه باشد؛ و این رکورد ۲/۴ میلیون شغل برای هر گروه استارت‌آپی سالانه در هر سال بعد تکرار شد. (مجموع ایجاد شغل سالانه بخش خصوصی در این دوره به‌طور قابل‌توجهی کمتر از ۲/۴ میلیون نفر بود زیرا مشاغل بیش از پنج سال شغل خود را از دست دادند) (مازرو، ۲۰۱۶).

طبق آمارهای گفته‌شده می‌توان نتیجه گرفت که استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های جوان موتور ایجاد اشتغال هستند. یافته‌های سازمان همکاری اقتصادی و توسعه در شکل شماره (۳) نشان می‌دهد که سهم شرکت‌های جوان در ایجاد شغل جدید بسیار بیشتر از سهم آن‌ها در کل اشتغال است (کالوینو و همکاران، ۲۰۱۶).

۱. Calvino

۲. Incubator

۳. Mazerov

شکل شماره (۳). نمودار سهم استارت‌آپ‌ها از کل اشتغال، کل خلق مشاغل و مشاغل از دست‌رفته در کشورهای OECD (کالوینو و همکاران، ۲۰۱۶).

مطابق شکل شماره (۳)، به‌طور متوسط، شرکت‌های پنج‌ساله یا کمتر تنها ۲۱ درصد از کل اشتغال را تشکیل می‌دهند، اما خالق ۴۷ درصد از مشاغل جدید هستند.

استارت‌آپ به‌عنوان توسعه دانش فنی تخصصی و سرمایه‌گذاری در دارایی‌های فنی برای ایجاد و کسب ارزش برای شرکت تعریف می‌شود (بایلیتی^۱، ۲۰۱۲). یک استارت‌آپ فناوری منبعی برای اشتغال تلقی می‌شود، زیرا معمولاً محصولات و خدمات جدیدی تولید می‌کند که منجر به تقاضای جدید و نیروی کار بسیار ماهر می‌شود که برای تحقق آن نیاز به مشاغل جدید است. با توجه به نظریه عمومی استخدام توسط کینز^۲ (۱۹۳۷)، علت بیکاری را می‌توان به‌عنوان تقاضای ناکافی توضیح داد و ظهور محصولات و خدمات جدید ایجاد شده از شرکت‌های نوپا می‌تواند دلیل مهمی برای ایجاد تقاضای مؤثر و افزایش اشتغال باشد (چوی و همکاران^۳، ۲۰۲۰).

بدین ترتیب تقویت استارت‌آپ‌ها می‌تواند راه‌حلی برای کاهش نرخ بیکاری باشد. بسیاری از صاحب‌نظران تأکید کرده‌اند که اکثر SME^۴‌های (بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط) اولیه به ایجاد شغل کمک چندانی نمی‌کنند، اما خاطرنشان کردند که استارت‌آپ‌ها می‌توانند سهم مهمی در ایجاد شغل و افزایش بهره‌وری دارند، اما سؤالاتی در این زمینه مطرح می‌شود که چگونه استارت‌آپ‌ها (مخصوصاً استارت‌آپ‌های مبتنی بر فناوری) بر تغییر شغل تأثیر می‌گذارند و این مورد چگونه به نوآوری منجر می‌شود (دکر و همکاران^۵، ۲۰۱۴). موج جهانی استارت‌آپ‌ها که از فناوری‌های دیجیتال و اینترنت تغذیه می‌کنند، باعث ظهور سرمایه‌گذاری‌ها و مدل‌های تجاری جدید شده است. این استارت‌آپ‌ها موتورهای رشد در حوزه‌هایی از جمله اقتصادهای درحال توسعه با پرداختن به مشکلات محلی، توسعه اقتصادی، اشتغال، رفاه انسان و پایداری مشاغل از طریق راه‌حل‌های خلاقانه و فناوری‌های نوآورانه هستند (روشن‌ضمیر و همکاران^۶، ۲۰۱۱). مهم است که بدانیم استارت‌آپ‌ها در صنایع مختلف چگونه عمل می‌کنند و آیا تعداد آن‌ها متفاوت است یا خیر. در ادامه آماری ارائه می‌شود که در این زمینه بیشترین ارتباط را نشان می‌دهند و مشخص می‌کنند مهم‌ترین سرمایه‌گذاری‌ها در کدام حوزه‌های استارت‌آپی در سال ۲۰۲۲ انجام شده است (مینایو^۷، ۲۰۲۲).

۱. Bailetti

۲. Keynes

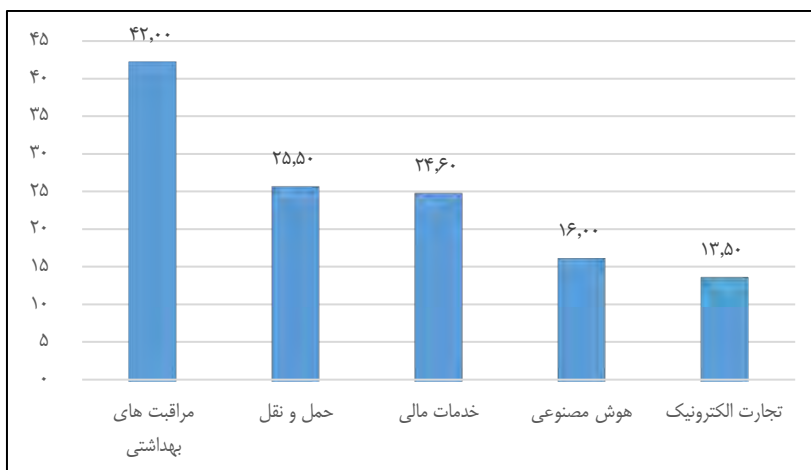
۳. Choi et al

۴. Small and Medium-sized Enterprises

۵. Decker et al

۶. Roshanzamir et al

۷. Minaev

شکل شماره (۴). نمودار ۵ صنعت استارت‌آپی با سریع‌ترین رشد به دلیل میزان سرمایه‌گذاری بالا (میلیارد دلار) (میانوی، ۲۰۲۲)

همان‌طور که در شکل شماره (۴) می‌شود، سرمایه‌گذاران حوزه استارت‌آپی در سال ۲۰۲۲، به سرمایه‌گذاری در حوزه صنعت مراقبت‌های بهداشتی بیشترین گرایش را داشته‌اند. پس‌از آن، حمل‌ونقل و خدمات مالی نیز صنایع موفق‌تر و با رشد سریع‌تری به نسبت هوش مصنوعی و تجارت الکترونیک بوده‌اند و توجه سرمایه‌گذاران را جلب کرده‌اند. در نتیجه، می‌توان گفت این صنایع توانسته‌اند نقش مهمی را در خلق مشاغل توسط استارت‌آپ‌ها ایفا کنند.

پیشینه تجربی

نتایج بررسی پیشینه پژوهشی داخلی و خارجی مرتبط با حوزه خلق مشاغل سالمندی حاکی از آن است که پژوهش‌های این حوزه را می‌توان در دو بخش شامل «کارآفرینی سالمندان» و «سالمندی به‌عنوان بستر کارآفرینی و اشتغال» طبقه‌بندی کرد. در ادامه یافته‌های تعدادی از پژوهش‌های جدید هر دو بخش مرور می‌شود.

کارآفرینی سالمندان در راستای بهبود کیفیت زندگی از جمله موضوعاتی است که برخی از پژوهشگران به آن پرداخته‌اند. به‌عنوان نمونه، یافته‌های پژوهش طوطی‌فر طهران‌پور و دارابی (۱۴۰۳)، با هدف بررسی چالش‌ها و راهبردهای کارآفرینی اجتماعی سالمندان نشان می‌دهد که سالمندان با چالش‌های مختلفی مواجه هستند، از جمله چالش‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، مدیریتی و جسمی - روانی. محدودیت‌های مالی، کمبود مهارت‌های مدیریتی، نگرش‌های منفی جامعه نسبت به سالمندی و مشکلات جسمی و روانی از جمله عواملی هستند که مانع مشارکت سالمندان در فعالیت‌های کارآفرینی اجتماعی می‌شوند. درعین‌حال، راهبردهایی نیز برای غلبه بر این چالش‌ها شناسایی شد، از جمله ارائه تسهیلات مالی مناسب، ایجاد برنامه‌های آموزشی جهت توسعه مهارت‌های نوین، تغییر نگرش‌های اجتماعی و تقویت شبکه‌های حمایتی. همچنین، ایجاد سیاست‌های دولتی حمایتی و کاهش بوروکراسی‌های اداری می‌تواند به تسهیل مشارکت سالمندان در کارآفرینی اجتماعی کمک کند. یافته‌های پژوهش پورمندی و همکاران (۱۴۰۱) نیز نشان داد الگوی کارآفرینی سالمندی دارای چهار سطح است که شبکه‌های انسانی در سطح اول، ابعاد (مهارت کارآفرینانه، شایستگی کارآفرینانه، انگیزش کارآفرینانه، نگرش کارآفرینانه و عوامل شناختی) در سطح دوم، ویژگی‌های رفتاری کارآفرین در سطح سوم و ویژگی‌های شخصیتی در سطح چهارم قرار دارند. لذا می‌توان گفت زیربنای کارآفرینی سالمندی، ویژگی‌های شخصیتی است. رضایت شغلی سالمندان بر مبنای الگوی چندمحوری نیز توسط نعیمی و کلائی (۱۳۹۶) مورد بررسی قرار گرفت و مشخص شد که داشتن فعالیت و اشتغال متناسب با توان جسمی و روحی، یکی از عوامل کلیدی در افزایش رضایت و احساس مفید بودن سالمندان است. این پژوهش تأکید دارد که ایجاد فرصت‌های شغلی سبک و متناسب برای سالمندان، به بهبود وضعیت مالی، اعتمادبه‌نفس و استقلال آن‌ها منجر می‌شود. لو و همکاران^۱ (۲۰۲۴)، در پژوهش خود نقش سواد دیجیتال را در ارتقای کارآفرینی سالمندان بررسی کردند. نتایج نشان داد که آموزش مهارت‌های دیجیتال، انگیزه سالمندان برای راه‌اندازی کسب‌وکار را افزایش می‌دهد و بیش از نیمی از

سالمندانی که در برنامه آموزش سواد دیجیتال شرکت کردند، پس از این آموزش انگیزه بیشتری برای راه‌اندازی کسب‌وکار پیدا کردند. همچنین، حمایت مالی و آموزش مستمر، عوامل کلیدی موفقیت کارآفرینی سالمندان معرفی شد. ریبیرو و همکاران^۱ (۲۰۲۳) نیز، با مرور نظام‌مند ۱۶ مقاله علمی منتشرشده در چهار قاره، به این نتیجه رسیدند که سالمندان به‌عنوان کارآفرینان، نقش مهمی در اقتصاد نقره‌ای داشته و اغلب دارای اهداف اجتماعی و نوآورانه هستند. این پژوهش نشان داد که سالمندان به دلیل تجربه و مهارت‌های انباشته، می‌توانند منبع ارزشمندی برای بازار کار و فعالیت‌های کارآفرینانه باشند. ژانگ و آکس^۲ (۲۰۱۸)، در پژوهشی با عنوان «سن و کارآفرینی: تفاوت‌های ظریف در انواع کارآفرینان و اثرات نسلی» به این نتیجه رسیدند که افراد سالمند (بالای ۵۰ سال) در مقایسه با گروه‌های سنی جوان‌تر، تمایل بیشتری به راه‌اندازی کسب‌وکارهای مبتنی بر تجربه و خدمات دارند. همچنین، کارآفرینان سالمند معمولاً در حوزه‌هایی مانند مراقبت‌های بهداشتی، خدمات اجتماعی و آموزش فعال‌تر هستند و نرخ موفقیت بالاتری نسبت به کارآفرینان جوان‌تر دارند.

توجه به پیامدهای مثبت سالمندی از منظر فراهم‌سازی بستر کارآفرینی و اشتغال از دیگر ابعاد موردتوجه پژوهشگران به موضوع سالمندی جمعیت بوده است. در این زمینه، یافته‌های پژوهش پروایی (۱۴۰۲)، در خصوص پیامدهای اقتصادی سالمندی جمعیت نشان می‌دهد سالمندی جمعیت در ایران اجتناب‌ناپذیر است، اما می‌توان با آینده‌نگری، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری درست، آثار و پیامدهای منفی آن را کاهش داد. در همین راستا، نیازی و همکاران (۱۳۹۹)، در پژوهش خود مدل کارآفرینی در حوزه ورزش سالمندی را ارائه کردند. یافته‌های این پژوهش در قالب ابعاد شش‌گانه مدل پارادایمی شامل موجبات علی مانند نهادینه کردن فرهنگ ورزش، مقوله‌های مرکزی مانند نگاه مبتنی بر واقعیت و نیاز جامعه سالمند، راهبردها مانند اجرای اصل سه قانون اساسی، ویژگی‌های زمینه‌ای مانند برنامه‌ریزی و همکاری بین‌دستگاهی، شرایط مداخله‌گر مانند محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های اجتماعی و پیامدها مانند ایجاد سلامتی و نشاط برای مردم و پیشگیری از بیماری‌های غیرواگیر شناسایی شدند. رضوانی خالیدی و پدرام (۱۳۹۸) نیز آینده‌های بدیل پدیده سالمندی جمعیت در ایران را با استفاده از تحلیل علی لایه‌ای مورد بررسی قرار داده‌اند. یافته‌های پژوهش در بخش علل اجتماعی لایه سالمندی موفق حاکی از آن است که با توجه به افزایش تقاضا برای محصولات خلاقانه و خدمات مرتبط با سالمندان، یک جمعیت سالمند «فرصت جدید بازار» را برای ایران فراهم می‌کند. این موضوع به رشد و تقویت «صنعت نقره‌ای» به‌عنوان یک پیشران جدید اقتصادی کمک خواهد کرد. یکانگی و حدادی (۱۳۹۷) در پژوهش خود با عنوان «کسب‌وکارهای ویژه سالمندان در ایران ۱۴۲۰» نتیجه گرفتند که با توجه به پیش‌بینی‌های جمعیتی و کاهش نرخ باروری، ایران در آینده با جمعیت سالمند بیشتری مواجه خواهد شد و این امر ضرورت برنامه‌ریزی برای توسعه کسب‌وکارهای نوین و استارت‌آپی متناسب با نیازهای سالمندان را دوچندان می‌کند. آن‌ها تأکید کردند که رشد تکنولوژی و ظهور بازارهای نوین، فرصت‌های قابل‌توجهی برای خلق مشاغل جدید در حوزه خدمات سالمندی به‌وجود می‌آورد. در همین راستا، مجمع جهانی اقتصاد^۳ در سال (۲۰۲۳) گزارشی با عنوان «۱۰ استارت‌آپ نوآور در اقتصاد طول عمر» منتشر کرد و به معرفی استارت‌آپ‌هایی پرداخت که با راهکارهای فناورانه و مدل‌های کسب‌وکار جدید، خدمات متنوعی از مراقبت در منزل تا سلامت دیجیتال و آموزش برای سالمندان ارائه می‌دهند. این گزارش نشان می‌دهد که فرصت‌های کارآفرینی در حوزه سالمندی به‌سرعت در حال گسترش است. ژئو^۴ (۲۰۲۱)، نیز در پژوهش خود با تحلیل بازار خدمات مراقبت سالمندی در چین، به این نتیجه رسید که با رشد جمعیت سالمندان و افزایش افراد تنها، نیاز به خدمات مراقبت حرفه‌ای و شخصی‌سازی‌شده برای سالمندان به‌شدت رو به افزایش است. این پژوهش با استفاده از مدل تیمونز و استراتژی اقیانوس آبی، ایده راه‌اندازی یک پلتفرم آنلاین برای ارائه خدمات مراقبت کوتاه‌مدت و فوری را بررسی و نشان داد که بازار بزرگی برای این نوع خدمات وجود دارد. همچنین، نتایج این پژوهش تأکید دارد که تمرکز بر آموزش نیروی انسانی متخصص و بهبود تجربه کاربری پلتفرم، کلید موفقیت استارت‌آپ‌های این حوزه است. در یک مطالعه کیفی توسط نوسم و

۱. Ribeiro et al

۲. Zhang, & Acs

۳. World Economic Forum

۴. Xu

همکاران^۱ (۲۰۱۷)، مدل‌های مختلف کسب‌وکار در حوزه مراقبت سالمندی بیش از ۳۷ سازمان خدمات سالمندی استرالیا تحلیل شد. نتایج نشان داد که ارائه‌دهندگان خدمات سالمندی به سمت مدل‌های نوآورانه و پاسخگو به نیازهای جدید سالمندان حرکت می‌کنند و این تنوع مدل‌های کسب‌وکار، فرصت‌هایی برای ورود استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های نوپا در این حوزه فراهم می‌کند. نتایج این پژوهش تأکید می‌کند که آینده خدمات سالمندی در گرو نوآوری و تطبیق با نیازهای متغیر مشتریان است. در راستای بررسی اثرگذاری و اثربخشی فناوری‌ها در خدمات سالمندی نیز، خسروی و غپانچی^۲ (۲۰۱۶)، با مرور نظام‌مند مطالعات، اثربخشی فناوری‌های مختلف (مانند سیستم‌های پایش سلامت، یادآور دارو و ربات‌های کمک‌رسان) را در بهبود مراقبت سالمندان بررسی کردند و نتیجه گرفتند که توسعه این فناوری‌ها می‌تواند مدل‌های کسب‌وکار نوآورانه در خدمات سالمندی را تقویت کند. چن و شولتز^۳ (۲۰۱۶) در یک مرور نظام‌مند نشان دادند که مداخلات مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات می‌تواند انزوای اجتماعی سالمندان را کاهش دهد و فرصت‌های جدیدی برای ارائه خدمات اجتماعی و حمایتی توسط استارت‌آپ‌ها ایجاد کند.

خلاصه و جمع‌بندی

همان‌گونه که ذکر شد، پژوهش‌های متعددی در حوزه سالمندی صورت پذیرفته است که هر یک از آن‌های از جنبه خاصی موضوع کارآفرینی و بازار خدمات سالمندی را بررسی کرده‌اند؛ اما پژوهشی که به‌طور جامع استارت‌آپ‌های سالمندی را تحلیل کرده باشد، یافت نشد؛ بنابراین، نوآوری پژوهش حاضر در تمرکز آن بر مطالعه موردی مشاغل استارت‌آپی برآمده از خدمات سالمندی است. به عبارت دیگر، درحالی که بسیاری از پژوهش‌ها به‌طور کلی، به کارآفرینی سالمندان، چالش‌ها، فرصت‌ها، بر فرصت‌های شغلی ناشی از روند سالمندی جمعیت و بر نقش استارت‌آپ‌ها و کسب‌وکارهای نوین در پاسخگویی به نیازهای جدید این قشر تأکید دارند، این پژوهش به‌صورت خاص بر روی استارت‌آپ‌هایی متمرکز است که از دل خدمات سالمندی به وجود آمده‌اند. این تمرکز موردی و بررسی تجارب بین‌المللی می‌تواند ضمن ارائه تصویری جامع، به درک عمیق‌تر از فعالیت‌های اقتصادی، حوزه خدمات و فرصت‌های شغلی عوامل خاص این نوع از کسب‌وکارها منجر شود و زمینه‌ساز توسعه استارت‌آپ‌های حوزه سالمندی در راستای پاسخ بهینه به نیازهای سالمندان و همچنین خلق مشاغل جدید در کشور ایران شود.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر در زمره پژوهش‌های کیفی قرار می‌گیرد که به روش توصیفی-تحلیلی انجام شده است. شناسایی استارت‌آپ‌های برتر حوزه سالمندی، با مراجعه به پایگاه‌های داده‌ای خارجی شامل؛ صفحه اختصاصی استارت‌آپ‌ها، STARTUP، CRUNCHBASE، STARTUPS LIST، WELLFOUND و BEST STARTUP و با استفاده از کلیدواژه‌ها (Eldercare, Senior citizens, Elderly, Adult, Adult service, Families, Senior health, Senior housing, Wearable for seniors) انجام شد. در گام بعدی، برای انتخاب استارت‌آپ‌های سالمندی برتر از معیارهای جدول شماره (۲)، استفاده شد.

جدول شماره ۲: معیارهای انتخاب استارت‌آپ‌های سالمندی برتر

معیارها	توصیف
جامعیت خدمات	ارائه خدمات در بیش از سه حوزه سالمندی به‌صورت کلی و یا در دو حوزه سالمندی به‌صورت تخصصی و جزئی
فراگیری در مناطق تحت پوشش	امکان دسترسی سالمندان و خانواده‌های آنان به‌صورت آنلاین و حضوری در منطقه اکوسیستمی تعریف کرده برای خود باوجود شعبات و مراکز گوناگون و یا راه‌های ارتباطی و مجازی متنوع
نوآوری در ارائه خدمات	استفاده از انواع اپلیکیشن‌ها، نرم‌افزارها، ابزارها و وسایل پیشرفته (نظیر هوش مصنوعی، اینترنت اشیا، حسگرهای هوشمند، ...)

۱. Nusem et al

۲. Khosravi & Ghapanchi

۳. Chen & Schulz

معیارها	توصیف
گسترده‌ی فرصت‌های شغلی	تعریف فرصت‌های شغلی مختلف در حوزه‌های اقتصادی و تخصصی متنوع
تأثیر اجتماعی (به صورت اخص برای استارت‌آپ‌های سالمندی)	ایجاد تغییر در دیدگاه‌های منفی مرتبط با سالمندان (به خصوص از نظر سربرآوردن آن‌ها) و افزایش همکاری و همدلی آن‌ها در مراقبت از آن‌ها و افزایش میزان مشارکت سایر افراد جامعه و جذب آنان در فعالیت‌های استارت‌آپی مرتبط با سالمندان با تأکید بر داوطلبانه این مشارکت

با در نظر گرفتن معیارهای جدول فوق، برای انتخاب نمونه تلاش شد که هم مؤلفه‌های استارت‌آپی و هم سالمندی جمعیت مدنظر قرار گیرد. علاوه بر این توزیع استارت‌آپ‌ها از سه قاره آمریکا، اروپا و آسیا نیز مدنظر بود. در انتخاب کشورها فارغ از شاخص‌های مطرح در جدول شماره (۳)، دسترسی به اطلاعات مدنظر قرار گرفته است. بدین ترتیب ۵ کشور ایالات متحده آمریکا، چین، هند، انگلیس و کانادا به عنوان نمونه انتخاب شدند.

در نهایت ۱۰۰ استارت‌آپ سالمندی از میان ۹۱۱۶۶ استارت‌آپ از ۵ کشور مورد مطالعه قرار گرفت.^۱ داده‌های مورد نیاز به شیوه بررسی اسناد، اعم از گزارش‌های خارجی مرتبط با مراجع کسب و کارهای استارت‌آپی، بررسی و مطالعه اکوسیستم‌های استارت‌آپی در کشورهای منتخب و همچنین رجوع به صفحات اختصاصی استارت‌آپ‌های منتخب حاصل شد. جهت بررسی و تحلیل هر یک از استارت‌آپ‌های سالمندی نیز از شناسنامه هویتی (شکل شماره ۵) در راستای پاسخگویی به سؤالات پژوهش و فهم عمیق‌تری نسبت به آن‌ها استفاده شد. این شناسنامه بر اساس رویکرد رفت و برگشتی در جلسات خبرگانی و تحلیل ابعاد استارت‌آپ‌های مختلف طراحی شد. در نهایت، به منظور کنترل کیفیت داده‌ها، در جلسات خبرگانی شامل؛ سه تن از اعضای هیئت علمی حوزه کارآفرینی و فناوری و دو تن از متخصصان حوزه سالمندی که دارای تجربه و سوابق علمی و اجرایی کافی در حوزه استارت‌آپی و سالمندی بودند، داده‌ها ارائه و مورد تدقیق قرار گرفتند. پس از تأیید نهایی در جلسه خبرگانی، داده‌ها به منظور ارائه نهایی در گزارش جانمایی شدند. همچنین تلاش شده است تا معیارهای رایج اعتبار در پژوهش کیفی رعایت شود. در همین زمینه، به منظور اطمینان از صحت فرآیند شناسایی و تحلیل استارت‌آپ‌ها، مجدداً توسط دو پژوهشگر خارج از پژوهش (یک تن پژوهشگر حوزه کارآفرینی و یک تن پژوهشگر حوزه سالمندشناسی)، کل فرایند را بازبینی کردند تا از پایین بودن امکان خطای پژوهشگران اطمینان حاصل شود. افزون بر موارد یادشده، مجموعه داده‌های به دست آمده در هر گام، در حدود بیست جلسات خبرگانی میان پژوهشگران و ناظران به بحث گذاشته و جرح و تعدیل شد.

جدول شماره ۳. کشورهای منتخب جهت بررسی استارت‌آپ‌های سالمندی

کشور	تعداد استارت‌آپ ^۲	اکوسیستم استارت‌آپی (بیش از یک اکوسیستم استارت‌آپی برتر) ^۳	۱۰۰ اکوسیستم نوپهور ^۴	رتبه سالمندی بر اساس تعداد سالمند ^۵	تعداد استارت‌آپ منتخب
آمریکا	۶۹۵۶۵	۱۴	۲۸	۳	۲۳
چین	۶۱۲	۴	۵	۱	۱۹
هند	۱۱۸۱۹	۲	۴	۲	۱۹
انگلیس	۶۰۲۵	-	۵	۱۱	۲۰
کانادا	۳۱۴۵	۳	۲	۲۲	۱۹
جمع	۹۱۱۶۶	۲۳	۴۴	۳۹	۱۰۰

۱. از ارائه فهرست استارت‌آپ‌های منتخب به منظور جلوگیری از افزایش حجم مقاله صرف نظر شده است.

۲. <https://www.startupranking.com/countries>

۳. <https://startupgenome.com/article/state-of-the-global-startup-economy>

۴. <https://startupgenome.com/article/rankings-top-100-emerging>

۵. <https://www.prb.org/resources/countries-with-the-oldest-populations-in-the-world>

شناسنامه استارت‌آپ	
مؤلفه‌های موردبررسی	
نام استارت‌آپ:	
موقعیت جغرافیایی:	
مقدار مرکزی:	
تعلق اکوسیستمی:	
تعداد نیروی انسانی:	
اندازه کسب و کار استارت‌آپی (برحسب تعداد نیروی انسانی):	
☐ سازمان خرد ☐ سازمان بسیار کوچک ☐ سازمان کوچک ☐ سازمان متوسط ☐ سازمان بزرگ	
حوزه‌های ارائه خدمات به صورت کلی:	
حوزه‌های ارائه خدمات سالمندی:	
حوزه‌های اشتغال زایی فرصت‌های شغلی:	
حوزه فعالیت اقتصادی (ISIC):	
مدرک تحصیلی نیروی انسانی (ISCED level):	
حوزه مرتبط آموزشی نیروی انسانی (ISCED field):	
مسئله اصلی شکل‌گیری:	
مأموریت:	
مخاطب:	
تعداد گیرندگان خدمت (مشتریان):	
کلان نیاز موردتوجه در حوزه سالمندی:	
☐ بهداشت و سلامت ☐ اجتماعی ☐ اقتصادی ☐ محیط زندگی ☐ خدمات عمومی	
خدمت معیاری:	
سال تأسیس:	
عمل درآمدی:	
سطح درآمدی:	
نوع ارائه خدمات:	
فناوری کلیدی:	
منطق انتخاب:	
جامعیت خدمات (آواگنری در مناطق تحت پوشش اکوآوری در ارائه خدمات ارائه اشتغالی اکسپانده فرصت‌های شغلی اکوموریت تعریف شده اکایور اجتماعی):	
پایگاه‌های داده مورد استفاده:	
☐ Startup List ☐ Crunchbase ☐ Startup Pill ☐ BarStartup Asia ☐ Willfound (formerly AngelList Talent)	
☐ صفحه اختصاصی ☐ آدرس صفحه اختصاصی	

شکل شماره (۵): شناسه هویتی بررسی و تحلیل استارت‌آپ‌ها (نگارندگان)

یافته‌های پژوهش

با توجه به مؤلفه و ویژگی‌های ذکرشده برای هر استارت‌آپ، می‌توان از نتایج کلی مربوط به بررسی آن‌ها به فهم دقیق‌تر و روشن‌تری از مشخصات و عملکرد استارت‌آپ‌های سالمندی رسید. پس از تحلیل هر یک از استارت‌آپ‌های سالمندی بر اساس شناسنامه هویتی، خرده نیازهای مورد توجه در هر یک از استارت‌آپ‌ها استخراج شدند. سپس خرده نیازهای مشابه دسته‌بندی و هر دسته نام‌گذاری و درنهایت ۵ کلان‌نیاز که توسط ۱۰۰ استارت‌آپ پوشش داده می‌شدند، احصاء شدند. در گام بعد، خدمات برحسب خرده نیازها، فرصت‌های شغلی و حوزه فعالیت اقتصادی (ISIC) بر اساس کلان نیازهای استارت‌آپ‌ها طبقه‌بندی شدند. در جدول شماره (۴)، نتایج تحلیل استارت‌آپ‌های برتر حوزه سالمندی اشاره شده است.

جدول شماره ۴: تحلیل استارت‌آپ‌های برتر حوزه سالمندی

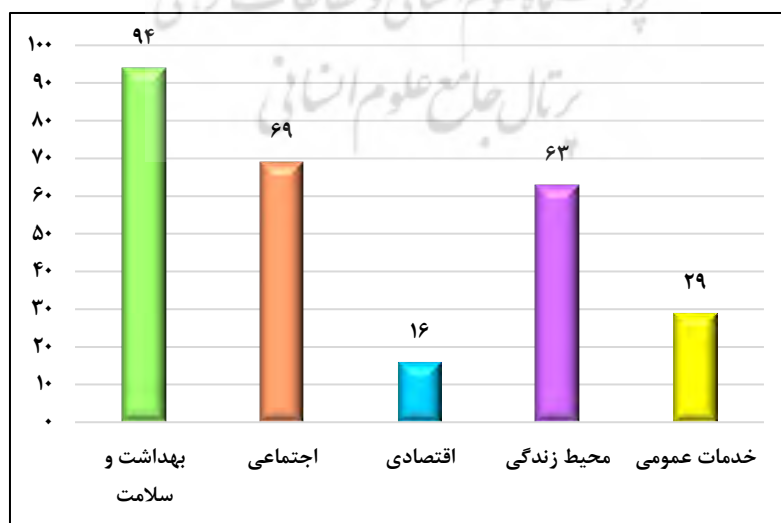
کلان‌نیازها	نیازهای فرعی	خدمات برحسب نیاز	حوزه فعالیت اقتصادی (ISIC)	فرصت‌های شغلی	استارت‌آپ‌های مربوطه
بهداشت و سلامت	سلامت جسمانی	- خدمات بهداشتی و درمانی - مراقبت، پرستاری و نگهداری از سالمند - مدیریت دارویی - فروش کالاهای دارویی و پزشکی، لوازم‌آرایشی و بهداشتی - مشاوره تغذیه - ورزش و تناسب‌اندام - کنترل از راه دور شرایط بالینی	- فعالیت‌های مراقبتی - اقامتی برای سالمندان و معلولان (۸۷۳۰) - فعالیت‌های درمانی و بیمارستانی (۸۶۱۰) - فعالیت‌های مراقبتی - اقامتی برای عقب‌ماندگی ذهنی، سلامت روان و	- مراقبت و پرستاری - پزشکی - کارشناسی مسائل سالمندی - روانشناسی و مشاوره - فروش محصولات مشاوره تغذیه - طراحی محصولات و خدمات	تمامی استارت‌آپ‌های موردبررسی به جز شماره‌های [۱۷] [۱۹] [۳۷] [۴۶] [۵۶] [۵۷]

کلان‌نیازها	نیازهای فرعی	خدمات برحسب نیاز	حوزه فعالیت اقتصادی (ISIC)	فرصت‌های شغلی	استار تاپ‌های مربوطه
سلامت روانی	پشتیبانی عاطفی و حمایت‌های روحی و روانی	• و هشداردهی • انجام آزمایش‌های بالینی • فیزیوتراپی و توان‌بخشی • کنترل وضعیت بیمارانی با بیماری‌های مزمن و خطرناک • انجام غربالگری‌های مخصوص • کمک‌ها و مراقبت‌های مختص معلولین • خدمات دندانپزشکی • خدمات چشم‌پزشکی • ترک سیگار و اعتیاد	سوءمصرف مواد: مراقبت‌های ویژه (۸۷۲۰) • خرده‌فروشی کالاهای دارویی و پزشکی، لوازم‌آرایی و بهداشتی در فروشگاه‌های تخصصی (۴۷۷۲)	• روان‌پزشکی و روانکاو • متخصص امور ورزشی و مربوط به تناسب‌اندام • متخصص امور آزمایشگاهی • فیزیوتراپی و توان‌بخشی • داروسازی • دندان‌پزشکی • چشم‌پزشکی • ترک سیگار و اعتیاد	
	مشاوره و خدمات روانشناسی درمان تخصصی و کنترل وضعیت افرادی با زوال عقل و فراموشی	• پشتیبانی عاطفی و حمایت‌های روحی و روانی • مشاوره و خدمات روانشناسی • درمان تخصصی و کنترل وضعیت افرادی با زوال عقل و فراموشی			
اجتماعی	آموزش و تدریس مهارت‌های مختلف	• آموزش و تدریس مهارت‌های مختلف		• پشتیبانی و امور مشتری • فعال و مددکار اجتماعی • رفاه و سیاست‌گذاری اجتماعی • تولید و انتشار محتوا • آموزش و تدریس • مهارت‌های مختلف	[۷] [۶] [۵] [۲] [۱] [۱۱] [۱۰] [۹] [۸] [۱۷] [۱۶] [۱۳] [۱۲] [۲۴] [۲۲] [۲۱] [۲۰] [۲۸] [۲۷] [۲۶] [۲۵] [۳۴] [۳۱] [۳۰] [۲۹] [۴۲] [۴۱] [۴۰] [۳۵] [۴۷] [۴۵] [۴۴] [۴۳] [۵۴] [۵۳] [۵۲] [۴۸] [۵۹] [۵۸] [۵۶] [۵۵] [۶۸] [۶۶] [۶۴] [۶۱] [۷۵] [۷۱] [۷۰] [۶۹] [۷۹] [۷۸] [۷۷] [۷۶] [۸۴] [۸۳] [۸۲] [۸۱] [۸۸] [۸۷] [۸۶] [۸۵] [۹۴] [۹۳] [۹۱] [۸۹] [۹۸] [۹۷] [۹۶] [۹۵]
	اوقات فراغت	• فعالیتهای سرگرمی و مربوط به اوقات فراغت • هماهنگی و برگزاری تورهای مسافرتی	سایر فعالیتهای اجتماعی فراگیر (۸۸۹۹) • فعالیتهای مددکاری اجتماعی (۸۸۹۰) • سایر آموزش‌ها (۸۵۴۹) • فعالیتهای خلاقانه، هنری و سرگرمی (۹۰۰۰)	• تربیت مدرس و مربی • امور فرهنگی و تفریحی • کارشناس امور هنری و آموزشی • هماهنگی امور و روابط عمومی • مدیریت اجرایی امور	
اقتصادی	خدمات مالی	• خدمات مالی • خدمات بیمه‌ای	• بیمه، صندوق‌ها و نهادهای مالی مشابه (۶۴۳۰) • فعالیتهای املاک و مستغلات بر اساس حق‌الزحمه با قرارداد (۶۸۲۰)	• بازاریابی • امور مالی و حسابداری • داده‌کاوی و تحلیل داده • وکالت و امور حقوقی • تجارت و بازرگانی • کارشناسی بیمه • مشاور املاک و امور مسکن	[۲۱] [۱۵] [۱۳] [۷] [۳۲] [۳۱] [۲۹] [۲۷] [۵۹] [۴۷] [۴۵] [۳۳] [۷۷] [۷۶] [۷۵] [۷۳] [۳۱] [۲۹]
	مسکن	• خانه‌های سالمندی			
محیط زندگی	سرپناه امن	• انجام امور فنی و خدمات مربوط به محیط زندگی • خانه‌داری و انجام امور خانه • تأمین امنیت سالمندان تنها	• سایر فعالیتهای مراقبت‌های مسکونی (۸۷۹۰) • فعالیتهای پشتیبانی امکانات ترکیبی (۸۱۱۰)	• دستیار امور شخصی و خانه‌داری • پخت‌وپز و پذیرایی • انجام امور فنی منزل	[۷] [۶] [۵] [۳] [۲] [۱۶] [۱۵] [۱۴] [۸] [۲۰] [۱۹] [۱۸] [۱۷] [۲۷] [۲۳] [۲۲] [۲۱]

کلان‌نیازها	نیازهای فرعی	خدمات برحسب نیاز	حوزه فعالیت اقتصادی (ISIC)	فرصت‌های شغلی	استارت‌آپ‌های مربوطه
				• رانندگی	[۲۸] [۲۹] [۳۰] [۳۱]
				• مهندسی برق	[۳۲] [۳۳] [۳۴] [۳۷] [۳۹]
				• نظافت منزل	[۴۰] [۴۱] [۴۳] [۴۵]
				• نگهبانی و مراقبت از خانه	[۴۶] [۴۷] [۵۱] [۵۴]
				• باغبانی و زیباسازی خانه	[۵۵] [۵۶] [۵۸] [۶۰]
					[۶۱] [۶۲] [۶۳] [۶۴]
					[۶۵] [۶۷] [۶۸] [۷۰]
					[۷۱] [۷۵] [۷۶] [۷۷]
					[۷۸] [۸۰] [۸۱] [۸۳]
					[۸۴] [۸۵] [۸۶] [۹۲]
					[۹۴] [۹۵] [۹۶] [۹۷]
					[۹۸]
				• مهندسی کامپیوتر و نرم‌افزار	
				• کارشناسی تحقیق و توسعه	[۱] [۴] [۱۳] [۱۴]
				• مدیریت پروژه	[۱۸] [۲۱] [۲۷] [۳۱]
				• متخصص هوش مصنوعی	[۴۷] [۴۹] [۵۴] [۵۷]
				• اینترنت اشیا	[۶۶] [۶۹] [۷۱] [۷۲]
				• مهندسی اطلاعات و فناوری ارتباطات	[۷۳] [۷۴] [۷۵] [۷۶]
				• متخصص نرم‌افزار SaaS	[۷۷] [۷۸] [۸۲] [۸۷]
				• مهندسی رباتیک	[۸۸] [۸۹] [۹۰] [۹۱]
				• مهندسی جاوا	[۹۳]
				• مهندسی لینوکس	
خدمات عمومی	بهبود مبلمان شهری	• دسترسی به تکنولوژی و استفاده از فناوری‌های روز	• فعالیت‌های برنامه‌نویسی کامپیوتر (۶۲۰۱)		

• کلان‌نیازهای استارت‌آپ‌های سالمندی

در اولین بخش با توجه به اولویت و اهمیت کلان‌نیازها، تعداد استارت‌آپ‌های سالمندی بر اساس کلان‌نیاز موردتوجه آن‌ها ارائه می‌شود (شکل شماره ۶).

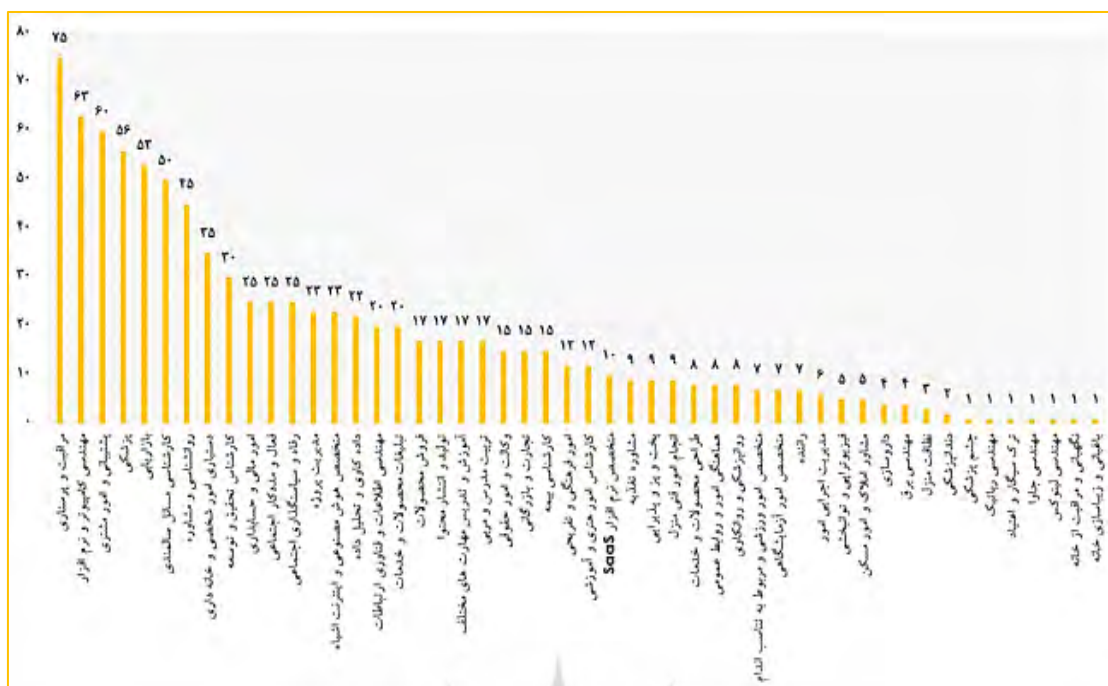
شکل شماره ۶: استارت‌آپ‌های سالمندی بر اساس کلان‌نیاز موردتوجه آن‌ها (نگارندگان)

✓ خدمات استارت‌آپ‌های سالمندی

دلیل ترک حرفه	درصد (درصد)
عدم بهداشتی و دودمانی	75
مراقبت، پستوری و نگهداری از سالاند	65
مدیریت عاطفی و حساسیت های ردی و دودمانی	40
پشتیبانی عاطفی و مدیریت احساسات	25
مشاوره و مدیریت سرگمی و مربوط به اوقات فراغت	20
فعالیت های سرگمی و مربوط به اوقات فراغت	18
آموزش و تدریس مهارت های پزشکی، توانمندی آرایشی بهداشتی	17
فروش محصولات بهداشتی و آرایشی	17
خدمات مربوط به پسته و آرایشی بهداشتی	15
خانه های سالمی	11
پیام رسانی و ارتباطات گروهی	10
انرژی خلاقیت	10
مشاوره تغذیه و خدمات مربوط به مدیریت تغذیه	9
انجام امور غیر و تخصصی و استفاده از فناوری های روز	9
دسترس به تکنولوژی و استفاده از فناوری های روز	9
خانه های شخصی و کنترل وضعیت افراد با ردال عقل و فوایدی	8
درمان تخصصی و کنترل وضعیت افراد با ردال عقل و فوایدی	8
ورزش و تناسب اندام	7
سفر و تفریح و دور سفرهای پزشکی	7
کنترل از راه دور سفرهای پزشکی	5
همکاری و برگزاری کارگاه های آموزشی	5
انجام آرایش سالن های بهداشتی	4
تأمین امنیت سالن های بهداشتی	4
فیزیوتراپی و توانبخشی	3
کنترل وضعیت پستان ها با پستان های روزن و خطرناک	3
انجام فیزیوتراپی و توانبخشی	3
کنترل مراقبت های تخصصی معالجه	3
کنترل مراقبت های تخصصی معالجه	2
خدمات چشم پزشکی	1
خدمات چشم پزشکی	1
بزرگسال و اطفال	1

همان‌طور که در شکل شماره (۷) مشاهده می‌شود و با توجه به آن‌که کلان نیاز بهداشت و سلامت موردتوجه بیشتر استراتاپ‌های سالمندی بوده است، پس خدمات بهداشتی و درمانی، مراقبت، پرستاری و نگهداری از سالمند و مدیریت دارویی به ترتیب بیشترین خدماتی بوده‌اند که توسط استراتاپ‌ها به سالمندان ارائه شده‌اند.

حال با توجه به خدماتی که توسط استارت‌آپ‌های سالمندی ارائه می‌شود، حوزه‌های اشتغال‌زایی این استارت‌آپ‌ها برای نیروی کار و فرصت‌های شغلی تعریف‌شده برای آن‌ها را باید موردبررسی قرار داد. در شکل شماره (۸)، فراوانی موقعیت‌های شغلی مختلف در این استارت‌آپ‌ها آورده شده است.

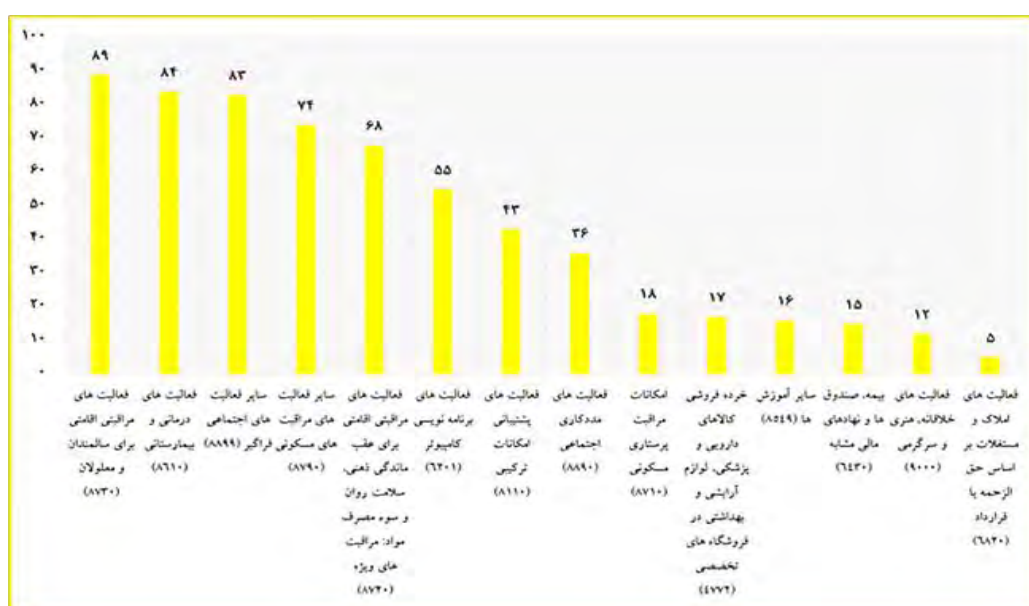

شکل شماره ۸: فرصت‌های شغلی ایجادشده توسط استارت‌آپ‌های سالمندی (نگارندگان)

همان‌طور که در شکل شماره ۸) مشاهده می‌شود، با توجه به این که بیشترین خدمات ارائه‌شده توسط استارت‌آپ‌های سالمندی در حوزه بهداشت و سلامت و مقولات مربوطه است، این استارت‌آپ‌ها بیشترین فرصت‌های شغلی را نیز در حوزه‌هایی نظیر مراقبت و پرستاری، پزشکی و روانشناسی و مشاوره تعریف می‌کنند؛ اما نکته‌ای که ذکر آن لازم است، این است که بعد از فرصت‌های شغلی مربوط به حوزه بهداشت و سلامت، حوزه‌های فناورانه و وابسته به تکنولوژی‌های روز نیز حجم قابل‌توجهی از موقعیت‌های شغلی را در اختیار دارند؛ چراکه هر استارت‌آپی با هر کلان‌نیازی که آن را محور اصلی خدمات خود معرفی می‌کند، حتماً برای افزایش سن خود، جلب مشتری، بهبود خدمات و تسریع در خدمت‌رسانی و درنهایت تسهیل در ارائه خدمات و افزایش ارتباطات مؤثر خود، به تعریف این موقعیت‌ها نیازمند است. مهندسی کامپیوتر و نرم‌افزار، متخصص هوش مصنوعی و اینترنت اشیا، داده‌کاوی و تحلیل داده، مهندسی اطلاعات و فناوری ارتباطات و تولید و انتشار محتوا از جمله مهم‌ترین فرصت‌های اشتغال‌زایی در استارت‌آپ‌های سالمندی است.

✓ فعالیت‌های اقتصادی استارت‌آپ‌های سالمندی

یکی دیگر از مهم‌ترین مشخصاتی که در شناسنامه استارت‌آپ‌ها آمده است، کد ISIC است. این کد در سیستم بین‌المللی طبقه‌بندی استاندارد صنایع بر مبنای نوع فعالیت اقتصادی شرکت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی تعریف می‌شود. در شکل شماره ۹)، فعالیت‌های اقتصادی استارت‌آپ‌های سالمندی ارائه‌شده است.

شکل شماره ۹: حوزه فعالیت اقتصادی استارت‌آپ‌های سالمندی (ISIC) (نگارندگان)

همان‌طور که در شکل شماره (۹) مشاهده می‌شود، با توجه به آن که اکثر استارت‌آپ‌های سالمندی خدمات بهداشتی و درمانی ارائه می‌دهند، پس حوزه فعالیت اقتصادی بیشتر آن‌ها نیز فعالیت‌های مراقبتی و اقامتی برای سالمندان و معلولان و فعالیت‌های درمانی و بیمارستانی است.

بحث و نتیجه‌گیری

از آنجایی که آمار متقاضیان شغل در کشور روزبه‌روز در حال افزایش بوده و موازی با آن، هر روزه به جمعیت سالمند در ایران اضافه می‌گردد، پژوهش حاضر هر دو مسئله نیازهای دوره سالمندی و تقاضای اشتغال گروه جوان دانش‌آموخته را با بررسی استارت‌آپ‌های برتر سالمندی مورد هدف قرار داده است. یافته‌های به‌دست‌آمده از مطالعه موردی استارت‌آپ‌های سالمندی در کشورهای منتخب، نشان‌دهنده پتانسیل قابل‌توجه این حوزه در اشتغال‌زایی و پاسخگویی به نیازهای روزافزون جمعیت سالمند است. این یافته‌ها با نتایج پژوهش رضوانی خالدي و پدرام (۱۳۹۸) همسو است که نشان دادند افزایش تقاضا برای محصولات خلاقانه و خدمات مرتبط با سالمندان، «فرصت جدید بازار» را فراهم می‌کند و به رشد و تقویت «صنعت نقره‌ای» به‌عنوان یک پیشران جدید اقتصادی کمک خواهد کرد.

بررسی چارچوب شکل‌گیری استارت‌آپ‌ها نشان می‌دهد ابتدا، سالمندان در مرکز توجه قرار گرفته و احصاء نیازهای آن‌ها را احصاء کردند. سپس متناسب با نیازهای شکل‌گرفته، خدمات سالمندی که بتواند پاسخگوی این نیازها باشد، به وجود آمده است. در نهایت استارت‌آپ‌هایی که این خدمات را به جامعه سالمندان ارائه می‌کنند، ظهور و ذیل آن فرصت‌های شغلی جدید خلق می‌شوند. همسو با این یافته‌ها، یکانگی و حدادی (۱۳۹۷) در پژوهش خود بر ضرورت برنامه‌ریزی برای توسعه کسب‌وکارهای نوین و استارت‌آپی متناسب با نیازهای سالمندان تأکید داشتند.

مطالعه موردی استارت‌آپ‌های سالمندی در پنج کشور (ایالات متحده آمریکا، چین، هند، انگلستان و کانادا) نشان داد که این استارت‌آپ‌ها، خدمات متنوعی را در حوزه‌های مختلف زندگی سالمندان ارائه می‌دهند. هر استارت‌آپ سالمندی در کشورهای منتخب، به‌طور میانگین ۲ یا ۳ نوع از خدمات به‌صورت کلی و با توجه به کلان‌نیازهای سالمندی ارائه می‌دهد و ذیل هر یک از خدمات کلی، به‌طور متوسط ۱ یا ۲ خدمت تخصصی ارائه می‌شود. در واقع می‌توان گفت، این استارت‌آپ‌ها دقیقاً متناسب با تعریف کمیسیون اروپا (۲۰۱۵) از اقتصاد نقره‌ای به‌عنوان تولید و ارائه محصولات و خدمات با هدف ارائه به سالمندان و شکل‌دهی به محیط اجتماعی که سالمندان در آن همکاری و مشارکت کنند، شکل گرفته‌اند. همچنین، تنوع خدمات ارائه‌شده

توسط استارت‌آپ‌های مورد مطالعه، با گستره فعالیت‌های اقتصاد نقره‌ای (شامل اوقات فراغت، رفاه، حمل‌ونقل، مسکن، آموزش، تغذیه، مسائل بهداشتی، مراقبت و اشتغال سالمندان) همخوانی دارد. به‌عنوان مثال، استارت‌آپ Papa در ایالات متحده آمریکا، با ارائه خدمات در دو حوزه کلی بهداشت و سلامت و محیط زندگی، دقیقاً در راستای اقتصاد نقره‌ای فعالیت می‌کند. همچنین تنوع خدمات ارائه‌شده، با یافته‌های نوسم و همکاران (۲۰۱۷) که نشان دادند ارائه‌دهندگان خدمات سالمندی به سمت مدل‌های نوآورانه و پاسخگو به نیازهای جدید سالمندان حرکت می‌کنند، هماهنگی دارد.

یافته‌های پژوهشی در رابطه با نقش استارت‌آپ‌های سالمندی در خلق مشاغل جدید نیز حاکی از آن است که استارت‌آپ‌های سالمندی مورد مطالعه توانسته‌اند برای حداقل ۱۵۰۰۰ نیروی کار جوان فرصت شغلی ایجاد کنند. این یافته با آمارهای ارائه‌شده مبنی بر نقش مهم استارت‌آپ‌ها در اشتغال‌زایی همخوانی دارد. این یافته با آمارهای سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (۲۰۱۶)، در زمینه نقش ۴۷ درصدی شرکت‌های پنج‌ساله یا کمتر در خلق مشاغل جدید همسویی دارد.

با توجه به بررسی‌های انجام‌شده می‌توان گفت فرصت‌های شغلی ایجادشده در استارت‌آپ‌های سالمندی حداقل در ۳۰ دسته کلی قابل طبقه‌بندی است و هرچه خدمات مربوط به این فرصت‌ها به صورت تخصصی‌تر ارائه شود، تعداد و تنوع این فرصت‌های شغلی نیز افزایش پیدا می‌کند. به‌طور مثال خدمات مربوط به روانشناسی و مشاوره، خود می‌تواند به دسته‌هایی نظیر مشاوره بهداشت روان، مددکار اجتماعی بالینی، پرستار روان‌پزشکی، روانشناسی بازاریابی و ... تقسیم شود. این تنوع مشاغل، با تعبیر بایلتی (۲۰۱۲) از استارت‌آپ به‌عنوان توسعه دانش فنی تخصصی و سرمایه‌گذاری در دارایی‌های فنی، مطابقت دارد. همچنین، بررسی استارت‌آپ‌ها نشان می‌دهد که بسیاری از مشاغل ایجادشده در استارت‌آپ‌های سالمندی، نیازمند مهارت‌های تخصصی و تحصیلات عالی هستند. این یافته با نقش دانشگاه‌های دوستدار سالمند (AFU) و اهمیت تربیت نیروی انسانی متخصص متناسب با ظهور مشاغل جدید، هماهنگ است.

تحلیل نوع مشاغل ایجاد شده توسط استارت‌آپ‌های سالمندی نشان می‌دهد که این مشاغل، همان‌طور که دهنویه و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهش خود ذکر کرده‌اند، در دو دسته‌بندی کلی قرار می‌گیرند: ۱) مشاغل با ارتباط مستقیم با سلامت سالمند و ۲) سایر مشاغل مرتبط عمومی. مشاغلی مانند پرستاری تخصصی، ارائه خدمات در منزل و مراقبت‌های بهداشتی در دسته اول؛ و مشاغلی چون طراحی محصولات و خدمات، فناوری اطلاعات، مدیریت، بازاریابی و پشتیبانی در دسته دوم قرار می‌گیرند. در همین راستا، لازم به ذکر است که با توجه به لزوم استفاده از نوآوری‌های خلاقانه و فناوری‌های جدید در بیشتر مشاغل جهت تسهیل و سرعت‌بخشی به امور و ارائه بخشی از خدمات به صورت آنلاین، برخی فرصت‌های شغلی، نظیر پشتیبانی و امور مشتری، مهندسی کامپیوتر و نرم‌افزار، کارشناس تحقیق و توسعه، امور مالی و حسابداری، مدیریت پروژه، متخصص هوش مصنوعی و اینترنت اشیاء، مهندسی اطلاعات و فناوری ارتباطات، تبلیغات محصولات و خدمات، فروش محصولات، تولید و انتشار محتوا، داده‌کاوی و تحلیل داده، طراحی محصولات و خدمات، هماهنگی امور و روابط عمومی و مدیریت اجرایی امور، ازجمله فرصت‌های شغلی‌ای هستند که در تمامی استارت‌آپ‌های سالمندی و با هرگونه خدمات تخصصی موردنیاز و مهم هستند. همین موضوع است که باعث می‌شود که موقعیت‌ها و فرصت‌های شغلی ایجادشده توسط استارت‌آپ‌ها بیشتر شود و تنوع آن‌ها افزایش یابد. این موضوع مؤیدی بر نقش مهم استارت‌آپ‌های سالمندی در اشتغال‌زایی و خلق مشاغل جدید برای نیروی کار جوان و تحصیل کرده است.

تمایل استارت‌آپ‌های سالمندی به ارائه خدمات در حوزه‌های مراقبتی، با پیش‌بینی سازمان بین‌المللی کار و سازمان توسعه و همکاری اقتصادی درباره رشد خدمات مراقبت طولانی‌مدت (LTC) به‌عنوان یکی از فرصت‌های شغلی رو به رشد در جوامع سالمند همخوانی دارد. همچنین این نتایج با بررسی‌های مینایو (۲۰۲۲) همسو است که نشان می‌دهد صنعت مراقبت‌های بهداشتی از بیشترین گرایش سرمایه‌گذاران در سال ۲۰۲۲ برخوردار بوده است.

همان‌طور که در بررسی‌های مربوط به پنج کشور مشاهده شد، در این کشورها همواره تلاش شده است تا نرخ اشتغال به‌وسیله اعتباربخشی به شرکت‌های نوپا و کارآفرینانی افزایش یابد که به دلیل استقبال از فناوری‌های جدید، نحوه کار شرکت‌ها را نیز تغییر می‌دهند. با بررسی دقیق‌تر در تعداد جمعیت سالمند هر کشور موردبررسی از یک‌سو و تعداد استارت‌آپ‌های ایجادشده و فرصت‌های شغلی ایجادشده توسط آن‌ها از سوی دیگر، می‌توان به نتایج مهمی در ارتباط با

وضعیت استارت‌آپ‌های سالمندی در کشورهای منتخب دست یافت. در همین زمینه، یافته‌های پژوهش درباره نسبت استارت‌آپ‌های سالمندی به جمعیت سالمندان در کشورهای مختلف (مثلاً نسبت ۱ به ۱۲ در آمریکا و ۱ به ۴ در انگلیس و کانادا) را می‌توان در چارچوب تحلیل‌های مربوط به ظرفیت بازار خدمات سالمندی تفسیر کرد. این تفاوت‌ها نشان‌دهنده پتانسیل متفاوت کشورها در توسعه استارت‌آپ‌های حوزه سالمندی است که با نتایج ژتو (۲۰۲۱) همسو است که نشان داد با رشد جمعیت سالمندان، نیاز به خدمات مراقبت حرفه‌ای و شخصی‌سازی شده به شدت رو به افزایش است.

در مجموع، نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که با برنامه‌ریزی مناسب و استفاده از تجربیات موفق جهانی، می‌توان از فرصت پدیده سالمندی برای توسعه خدمات نوآورانه و ایجاد مشاغل پایدار برای دانش‌آموختگان بهره برد. همان‌طور که پروایی (۱۴۰۲) اشاره کرده است، سالمندی جمعیت در ایران اجتناب‌ناپذیر است، اما می‌توان با آینده‌نگری، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری درست، آثار و پیامدهای منفی آن را کاهش داد و از فرصت‌های آن در جهت توسعه اقتصادی و اجتماعی بهره برد. در این پژوهش با بررسی استارت‌آپ‌های برتر در زمینه خدمات سالمندی، مشاغلی به ذهن متبادر می‌گردد که می‌توان با الگوبرداری‌هایی از نمونه‌های مشابه خارجی و بومی‌سازی آن مطابق با فرهنگ و نیاز کشور، اقدام به خلق مشاغلی کرد که به نیاز هر دو گروه سالمندان و دانش‌آموختگان پاسخ داده شود؛ به‌ویژه گروه جوان دانش‌آموخته که سرمایه اصلی و آینده‌ساز هر کشوری به حساب می‌آید. بررسی تفصیلی این پژوهش می‌تواند سیاست‌گذاران و همچنین پژوهشگران حوزه‌های گوناگون را ترغیب به ایجاد فعالیت در زمینه مشاغل سالمندی کند. از سویی دیگر نیز، کارشناسان و متخصصان نیز با توجه به نتایج به‌دست‌آمده، می‌توانند با مشاوره به دولت‌ها و فراهم آوردن راهبردهای صحیح و مناسب برای گذار سریع در زمینه افزایش بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی و همچنین پیامدهای منفی سالمندی جامعه، تسهیلات لازم را برای ارتقای استارت‌آپ‌ها ایجاد کنند تا به رشدی چشمگیر در مدت‌زمانی کوتاه برسند. با توجه به مطالعه برترین استارت‌آپ‌های سالمندی در کشورهای مورد مطالعه، باید گفت که با اقدام در مسیر خدمات‌رسانی به سالمندان در کشور ایران نیز، می‌توان نوید فرصت‌سازی‌های شغلی به گروه‌های متقاضی را داد که یکی از مهم‌ترین اهداف در حوزه سیاست‌گذاری اشتغال است. در پایان، با توجه به روند سالمندی جمعیت در ایران و همچنین چالش بیکاری دانش‌آموختگان، پیشنهادات کاربردی با تمرکز بر حوزه‌های سیاست‌گذاری، آموزش و کارآفرینی سالمندی ارائه می‌شود:

- ✓ تدوین سیاست‌های حمایتی جهت توسعه استارت‌آپ‌های سالمندی با توجه به پیش‌بینی‌های جمعیتی کشور
- ✓ ایجاد مشوق‌های مالیاتی و تسهیلات ویژه برای کارآفرینان در حوزه خدمات سالمندی
- ✓ حمایت از دانشگاه‌های دوستدار سالمند (AFU) برای تربیت نیروی انسانی متخصص در حوزه‌های مرتبط با سالمندی
- ✓ بازنگری در برنامه‌های درسی دانشگاه‌ها با هدف تربیت نیروی انسانی متخصص متناسب با نیازهای حوزه سالمندی
- ✓ آموزش مهارت‌های کارآفرینی با تمرکز بر حوزه اقتصاد نقره‌ای
- ✓ ایجاد مراکز رشد و شتاب‌دهنده‌های تخصصی در حوزه خدمات سالمندی
- ✓ تشویق سرمایه‌گذاران خطرپذیر به سرمایه‌گذاری در استارت‌آپ‌های حوزه سالمندی
- ✓ بومی‌سازی الگوهای موفق استارت‌آپ‌های سالمندی جهانی متناسب با فرهنگ و نیازهای بومی

در پایان، پیشنهاد می‌شود به‌منظور بررسی چگونگی استفاده از فناوری‌هایی مانند هوش مصنوعی (AI)، اینترنت اشیا (IoT)، واقعیت مجازی (VR)، واقعیت افزوده (AR) و اپلیکیشن‌های موبایل در ارائه خدمات به سالمندان و ایجاد فرصت‌های شغلی جدید، نقش فناوری‌های نوین در توسعه خدمات سالمندی و ایجاد مشاغل استارت‌آپی در پژوهشی بررسی شود. همچنین در راستای بررسی نقش و میزان اثرگذاری خدمات استارت‌آپ‌ها بر ابعاد مختلف زندگی سالمندان پیشنهاد می‌شود، در پژوهشی به تحلیل تأثیر مشاغل استارت‌آپی حوزه سالمندی بر کیفیت زندگی سالمندان پرداخته شود.

منابع

پوررضا، ابوالقاسم؛ خبیری نعمتی، رضا. (۱۳۸۵). اقتصاد بهداشت و سالمندی. *مجله سالمند*، ۱ (۲): ۸۰-۸۷.

پروایی، شیوا. (۱۴۰۲). پیامدهای اقتصادی سالمندی جمعیت. **ماهنامه علمی امنیت اقتصادی**، ۱۱ (۲): ۴۵-۵۸.

پورمندی، علی؛ گرجی، محمدباقر؛ عباسی، ابراهیم؛ اشرفی، مجید. (۱۴۰۱). طراحی الگوی کارآفرینی سالمندی با رویکرد ساختاری تفسیری. **فصلنامه رشد فناوری**، ۱۸ (۷۱): ۶۵-۶۸.

حبیب‌نژاد، سید احمد؛ تسخیری، محمد صالح. (۱۳۹۷). حقوق کار سالمندان در نظام حقوقی ایران و اسناد بین‌المللی. **دوفصلنامه علمی حقوق تطبیقی**، ۵ (۱): ۹۱-۱۱۲.

دهنویه، رضا؛ یوسفی، فرزاه؛ پورشیخعلی، آتوسا؛ دهقانپان، پریسا؛ زارع، سارا؛ و امینی، گلنوش. (۱۴۰۱). پدیده‌ی سالمندی و آینده آموزش علوم پزشکی. **نشریه فرهنگ و ارتقای سلامت فرهنگستان علوم پزشکی**، ۶ (۴): ۵۹۵-۶۰۲.

رضوانی خالیدی، فرشاد؛ و پدرام، عبدالرحیم. (۱۳۹۸). آینده‌های بدیل پدیده‌ی سالمندی جمعیت در ایران با استفاده از تحلیل علی‌لایه‌ای. **فصلنامه مطالعات مدیریت راهبردی دفاع ملی**، ۳ (۱۲): ۳۷۳-۴۰۴.

طوطی‌فر طهران‌پور، محمد مهدی؛ دارابی، مهری. (۱۴۰۳). کارآفرینی اجتماعی سالمندان: بررسی چالش‌ها و راهبردهای بهبود کیفیت زندگی. **فصلنامه طول عمر**، ۲ (۳): ۱-۲۰.

عزیزی زین الحاجلو، اکبر؛ امینی، ابوالقاسم؛ صادق تبریزی، جعفر. (۱۳۹۴). پیامدهای سالمندی جمعیت در ایران با تأکید بر چالش روزافزون نظام سلامت (مطالعه مروری). **فصلنامه تصویر سلامت**، ۶ (۱): ۶۴-۵۴.

محمودی، محمد جواد. (۱۳۹۵). سالخوردگی جمعیت: یک مسئله‌ی اجتماعی جمعیتی. **فصلنامه مطالعات راهبردی زنان**، ۱۹ (۷۳): ۱۸۳-۱۷۸.

نعمی، ابراهیم؛ کلائی، اعظم. (۱۳۹۶). بررسی کیفی رضایت شغلی سالمندان بر مبنای الگوی چند محوری شفیع آبادی و فرهنگ ایرانی - اسلامی. **فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان درمانی**، ۸ (۳۰): ۵۷-۸۱.

نیازی، پریسا؛ نظری، رسول؛ عظیم‌زاده، مرتضی. (۱۳۹۹). ارائه مدل کارآفرینی در حوزه ورزش سالمندی براساس نظریه داده‌بنیاد. **مجله مطالعات ناتوانی**، ۱۰ (۱۳۸): ۸-۱.

یگانگی، سید کامران؛ حدادی، عطااله. (۱۳۹۷). کسب و کارهای ویژه سالمندان در ایران ۱۴۲۰. **ششمین همایش ملی مطالعات و تحقیقات نوین در حوزه علوم انسانی، مدیریت و کارآفرینی ایران، تهران: ایران.**

References

- Addati, L., Cattaneo, U., Esquivel, V., & Valarino, I. (2018). Care work and care jobs for the future of decent work. *International Labour Organisation (ILO)*.
- Azizi Zein al-Hajlou, A., Amini, A., & Sadegh Tabrizi, J. (2015). Consequences of population aging in Iran with emphasis on the growing challenge of the health system (A review study). *Health Image Quarterly*, 6(1), 54-64. [In Persian].
- Bailetti, T. (2012). Technology entrepreneurship: overview, definition, and distinctive aspects. *Technology innovation management review*, 2(2).
- Bojanić, I. B., & Erceg, A. (2017). Silver economy: Demographic change and economic opportunity. *Under the auspices of the President of the Republic of Croatia*, 1005.
- Calvino, F., Criscuolo, C., & Menon, C. (2016). *No country for young firms?: Start-up dynamics and national policies.*, Available at; <https://www.oecd.org/fr/publications.html>.
- Carretero, S. (2015). Technology-enabled Services for older people living at home independently. *Publications Office of the European Union*, Luxembourg.
- Chen, Y. R. R., & Schulz, P. J. (2016). The effect of information communication technology interventions on reducing social isolation in the elderly: a systematic review. *Journal of medical Internet research*, 18(1), e4596.
- Choi, D. S., Sung, C. S., & Park, J. Y. (2020). How does technology startups increase innovative performance? The study of technology startups on innovation focusing on employment change in Korea. *Sustainability*, 12(2), 551.
- Clark, R. L., Ogawa, N., & Mason, A. (Eds.). (2007). Population aging, intergenerational transfers and the macroeconomy. Cheltenham, UK and Northampton, MA: *Edward Elgar*.
- Dahnavieh, R., Yousefi, F., PourSheikhAli, A., Dehghanian, P., Zare, S., & Amini, G. (2022). The phenomenon of aging and the future of medical sciences education. *Journal of Culture and Health Promotion*, 6(4), 595-602. [In Persian].
- Decker, R., Haltiwanger, J., Jarmin, R., & Miranda, J. (2014). The role of entrepreneurship in US job creation and economic dynamism. *Journal of Economic Perspectives*, 28(3), 3-24.

- Economics ,O. (2018). Technopolis The Silver Economy. Directorate-General for Communications Networks, Content and Technology (European Commission) , *Oxford Economics* , Technopolis.
- Frey, C. B., & Osborne, M. A. (2017). The future of employment: How susceptible are jobs to computerisation?. *Technological forecasting and social change*, 114, 254-280.
- Fung Business Intelligence Center. (2016). The Silver Series. *Global Retail & technology*. Retrieve 13 June 2017, Available at: www.fbicgroup.com/sites/default/files/Silvers.
- Grant, M. (2022). What a Startup Is and What's Involved in Getting One Off the Ground. *Investopedia*.
- Habibnejad, S. A., & Taskhiri, M. S. (2018). Rights of elderly labor in Iran's legal system and international documents. *Comparative Law Journal*, 5(1), 91-112. [In Persian].
- Kalache, A., Aboderin, I., & Hoskins, I. (2002). Compression of morbidity and active ageing: key priorities for public health policy in the 21st century. *Bulletin of the world health organization*, 80, 243-244.
- Keynes, J. M. (1937). The general theory of employment. *The quarterly journal of economics*, 51(2), 209-223.
- Khosravi, P., & Ghapanchi, A. H. (2016). Investigating the effectiveness of technologies applied to assist seniors: A systematic literature review. *International journal of medical informatics*, 85(1), 17-26.
- Kohlbacher, F., Gudorf, P., & Herstatt, C. (2010). Japan's growing silver market-An attractive business opportunity for foreign companies?. In From grey to silver: Managing the demographic change successfully (pp. 189-205). Berlin, Heidelberg: *Springer Berlin Heidelberg*.
- Krzyminiewska, G. (2020). Ethical dilemmas of the silver economy. *Ekonomia i Prawo. Economics and Law*, 19(1), 61-71.
- Loo, B. H., Tan, Y. Y., & Hong, M. (2024). Digital Technology in Senior Entrepreneurship: A Qualitative Study. *Journal of Entrepreneurship, Business and Economics*, 12(1), 190-230.
- Mahmoudi, M. J. (2016). Population aging: A socio-demographic issue. *Strategic Studies on Women Quarterly*, 19(73), 178-183. [In Persian].
- Mazeroov, M. (2016). *Startups Fuel Job Growth*, Animated. Available at: <https://www.cbpp.org/blog/startups-fuel-job-growth-animated>
- Mikle, L. (2020). Startups and reasons for their failure. In SHS Web of Conferences (Vol. 83, p. 01046). *EDP Sciences*.
- Minaev, A. (2022). 35 Facts and Trends You Must Know. *Startup Statistics*. Available at: <https://firstsiteguide.com/startup-stats/>.
- Naeimi, E. and kalaee, A. (2017). A qualitative study of occupational satisfaction of the old based on the multiphasic pattern of Shafiabady Iranian-Islamic culture. *Counseling Culture and Psychotherapy*, 8(30), 57-81. [In Persian].
- Niazi, P., Nazari, R., & Azimzadeh, M. (2020). Presenting an entrepreneurship model in elderly sports based on grounded theory. *Journal of Disability Studies*, 10(138), 1-8. [In Persian].
- Nusem, E., Wrigley, C., & Matthews, J. (2017). Exploring aged care business models: a typological study. *Ageing & Society*, 37(2), 386-409.
- OECD & ILO. (2019). New job opportunities in an ageing society. Paper prepared for *the 1st Meeting of the G20 Employment Working Group*.
- O'Kelly, C. (2022). Developing the age-friendly university global network. In *The age-friendly lens* (pp. 74-88). *Routledge*.
- Poor Reza, A., & Khabiri Nemati, R. (2007). Health economics and aging. *Salmand: Iranian Journal of Ageing*, 1(2), 80-87. [In Persian].
- Pourmandi, A., Gorji, M. B., Abbasi, E., & Ashrafi, M. (2022). Designing a model of elderly entrepreneurship with an interpretive structural approach. *Roshd-e-Fanavari*, 18(71), 61-65. [In Persian].
- Pring, B., Brown, R.H., Davis, E., Bahl, M., & Cook, M. (2017). *21 Jobs of the future - A guide to getting - and staying - employed over the next 10 years*. Cogniz Reports. Available at: https://www.cognizant.com/en_us/insights/documents/21-jobs-of-the-future-a-guide-to-getting-and-staying-employed-over-the-next-10-years-codex3049.pdf
- Provaei, S. (2023). Economic consequences of population aging. *Scientific Monthly of Economic Security*, 11(2), 45-58. [In Persian].
- Rezvani Khaledi, F., & Pedram, A. (2019). Alternative futures of population ageing in Iran with causal layered analysis. *Strategic Management Studies of National Defense*, 3(12), 373-404. [In Persian].
- Ribeiro, M. I., Fernandes, A. I. R., Fernandes, A. P., & Fernandes, A. (2023). Senior entrepreneurship: an emerging phenomenon. *Journal of Entrepreneurship: Research & Practice*.
- Ries, E. (2011). How today's entrepreneurs use continuous innovation to create radically successful businesses. *The lean startup*.

- Roshanzamir, A., Roosta, A., & Shajari, M. (2011). Startups: challenges and implications to success. *World of Export*, ۱۰, 5-8.
- Salamzadeh, A., & Kawamorita Kesim, H. (2015). Startup companies: Life cycle and challenges. In *4th International conference on employment, education and entrepreneurship (EEE)*, Belgrade, Serbia.
- Skala, A., & Skala, A. (2019). Characteristics of startups. Digital Startups in Transition Economies: Challenges for Management, *Entrepreneurship and Education*, 41-91.
- Sukpaiboonwat, S., Plyngam, S., & Jaroensathapornkul, J. (2014). Does an ageing population diminish or enhance economic growth?: A survey of literature. *Meiji Journal of Political Science and Economics*, 3(1), 1-10.
- Tootifar Tehranpour, M. M., & Darabi, M. (2025). Social entrepreneurship of the elderly: Examining challenges and strategies to improve quality of life. *Longevity Quarterly*, 2(3), 1–20. [In Persian].
- Tytler, R., Bridgstock, R., White, P., Mather, D., McCandless, T., & Grant-Iramu, M. (2019). 100 jobs of the Future *Deakin University*. Available at: <https://100jobsofthefuture.com/report/100jobsofthefuturereport-SCREEN.pdf>
- UK Commission for Employment and Skills. Careers of the Future Background Report. (2014). *UKCES Evid Rep no 89 [Internet]*. Available at: <https://www.gov.uk/government/publications/careers-of-the-future>.
- US Dept of Labor. (2000). *Occupational outlook handbook*. Jist Works. Available at: https://en.wikipedia.org/wiki/Occupational_Outlook.
- Williams, TF. (1987). The future of aging. *Arch Phys Med Rehabil*, 68(6): 8-335.
- World Economic Forum .(2023). *10 Start-Ups Innovating in the Longevity Economy*. Available at: <https://www.weforum.org/stories/2024/11/10-start-ups-to-watch-in-the-longevity-economy/>
- Xu, J. (2021, August). Identification and evaluation of a market opportunity of elderly caring service. In *1st International Symposium on Innovative Management and Economics (ISIME 2021)* (pp. 146-151). Atlantis Press.
- Yeganegi, S. K., & Hadadi, A. (2018). Special businesses for the elderly in Iran 1420. In *Proceedings of the 6th National Conference on Advanced Studies and Research in the Field of Humanities, Management and Entrepreneurship of Iran* (p. 187). Tehran: Iran. [In Persian].
- Zhang, T., & Acs, Z. (2018). Age and entrepreneurship: nuances from entrepreneur types and generation effects. *Small Business Economics*, 51, 773-809.

Aging as an Opportunity for New Job Creation: A Case Study of Startup Businesses Emerging from Elderly Services

Mohammad Khademi kolahlou¹ | Behrooz Rahimi^{2*} | Mehrafarin Mashhadi Mousapour³

1. Assistant Professor, Department of Society and Progress, Technology studies Institute, Tehran, Iran. Email: Khademi@tsi.ir

2. Corresponding Author*, Department of Society and Progress, Technology studies Institute, Tehran, Iran. Email: rahimi.b@ut.ac.ir

3. Researcher, Department of Society and Progress, Technology studies Institute, Tehran, Iran. Email: m.mousapour@alzahra.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:

Research Paper

Article History:

Received: 27 February 2025

Accepted: 20 September 2025

Published:

Keywords:

Aging, New Jobs, Startup, Employment Opportunities, Services

ABSTRACT

Introduction: The aging population presents an opportunity for the emergence of new jobs, innovation in the production of elderly-friendly goods and services, and the provision of new services. Accordingly, this research aims to examine the global experiences of leading startup businesses as a model for leveraging job opportunities in the aging sector.

Methodology: This study is qualitative in nature and conducted using a descriptive-analytical approach. Leading startups in the aging sector were identified by searching international databases with relevant keywords. The criteria for selecting top aging startups included service comprehensiveness, coverage across regions, innovation in service delivery, the breadth of job creation, and social impact. Ultimately, 100 aging startups were selected from among 91,166 startups across five countries—the United States, China, India, Canada, and the United Kingdom—representing three continents: America, Europe, and Asia. To analyze each aging startup and address the research questions, an identity profile was utilized to gain a deeper understanding.

Results: Results indicate that each aging startup in the selected countries provides, on average, two to three general types of services aligned with the macro needs of the elderly (health and wellness, social, economic, living environment, and public services). Within each general service, an average of one to two specialized services are offered. Job opportunities created within aging startups can be classified into at least 30 general categories. The more specialized the related services, the greater the number and diversity of these job opportunities.

Conclusions: By examining leading startups in elderly services, new jobs come to mind that could be created by modeling international examples and localizing them according to the culture and needs of the country. This can meet the needs of both the elderly and graduates, particularly young educated individuals, who are considered the main capital and future builders of any country.

Cite this article: Khademi kolahlou, M., Rahimi, B., Mashhadi Mousapour, M., (2025). Aging as an Opportunity for New Job Creation: A Case Study of Startup Businesses Emerging from Elderly Services. *Journal of Economic & Developmental Sociology*, 14 (1), 181-205

© The Author(s). Publisher: University of Tabriz Press.

[10.22034/jeds.2025.66142.1856](https://doi.org/10.22034/jeds.2025.66142.1856)